

ARTUR SILVESTRI

ATHANOR

Vol. II

Din „Caietul Bunului Grădinar“

**Prefață: „Flori“ multicolore sau „voci“
ce sună pe toate gamele“**

CARPATHIA PRESS, 2008

str. Școala Herăstrău nr. 62, sector 1

București, România, cod 014146

Pagina web: **carpathia-press.com**

E-mail: **carpathia.press@gmail.com**

Tel/fax: **004-021-317.01.14**

ISBN: **978-973-7609-42-7**

Volumul reproduce întocmai „prefețe”, „postfețe” și „note asupra ediției” care au însoțit cărți editate între anii 2007 și 2008 la editurile „Carpathia Press”, „Intermundus” și „Kogaion Editions”, reflectând, într-o anumită măsură, acțiunea editorială susținută de acestea. Pentru completarea imaginii au mai fost incluse și câteva prefețe și postfețe apărute la alte edituri. Textele au fost reproduse întocmai și numai unele erori tipografice au fost îndreptate tacit; din acest motiv, „culegerea” lor constituie și un document de epocă, util pentru înțelegerea acestor ani, dacă aceasta se va face în viitor.

Ilustrația copertei reproduce o pagină de manuscris medieval românesc

Coperta și tehnoredactare: **Gabriela CHIRCEA**

Tipar: **S.C. EURO PRINT COMPANY S.R.L.**, Buzău, România

„FLORI“ MULTICOLORE SAU „VOCI“ CE SUNĂ PE TOATE GAMELE

Povestea „cărților ce puteau să nu fie“ ar putea să continue încă multă vreme și, de fapt, ea va și continua atâta cât voi avea puterea de a le face să existe pe cele adesea nici măcar imaginate de autori sau imaginate dar reținute în sertare din neîncredere, indecizie sau lipsuri de tot felul. Paginile din acest ciclu ar fi potrivit să se așeze într-un „caiet al Grădinarului Bun“, cum am mai spus că voi scrie și am și scris în cele mai diferite chipuri, atât componând scrisori cât și presimțind – în felul unui solomonar – izvorul cărților încă fără chip.

Dar există, prin antiteză cu „Grădinarul Bun“, și un „grădinar rău“, așa cum ar veni vorba prin diferențe radicale de atitudine morală? Mai degrabă aș zice că există „grădinar prost“ sau, și mai bine, „grădinar pârât“. Ca să fii un **grădinar bun** trebuie să cunoști florile și cum se așează ele în pământ dar și în ce fel de pământ stau cel mai bine; să știi **când și câtă apă le trebuie**; cu cine anume se pot învoi și cu cine nu se simt în largul lor iar apropierea le-ar putea face rău ori le-ar incomoda; să știi când înfloresc și de ce anume apar florile lor și dacă acestea dau rod ori sunt numai un detaliu artistic, de culoare și decor, folositoare și astfel în lumea noastră a cărei nevoie de frumos este atât de puțin apreciată în zilele ce am apucat.

Acestea sunt porunci esențiale ce trebuie cunoscute și însușite iar lucrarea însăși nu ar mai avea rost dacă nu ar asculta de ele așa cum și este de la sine înțeles. **Căci o grădină nu este o adunătură de plante aduse la întâmplare împreună și nicio plantație unde, odată răsărite din semințe ce vin din toate zărilor, trupurile lor firave se războiesc căutându-și dreptul la viață în loc să fie ajutate să se desfășoare armonios și în felul lor ireductibil, așa cum le-a lăsat Dumnezeu.**

Astfel de îndemnări am simțit și eu, mai demult și mai de curând, iar cele mai multe din cărțile pe care le-am făcut posibile au într-însele ceva din această imagine de grădină unde se străduiesc să coexiste fructuos – și să ajungă împreună la o expresie unitară – „flori“ multicolore sau „voci“ ce sună pe toate gamele căutându-și compatibilitatea. Poate din acest motiv cele mai numeroase ce s-au născut în lunile recente au fost un fel de **cărți colective** dedicate unei teme comune, unei opere sau unui moment care prezintă istoricește însemnătate și merită consemnat și privit din unghiuri cât mai largi cu putință. În acest mod, sute de autori și-au putut formula punctul de vedere, părerile și convingerile pe care poate

altfel nu ar fi avut nici ocazie nimerită și nici îngăduința de a le comunica într-un mediu ce și-a propus din capul **locului să lase plugarii pricepuți să lucreze pământul cum știu ei și să semene cât mai bine în vederea obținerii de roadă bună**. Pe aceștia i-am stimulat prin solidaritate directă, adică mai puțin prin vorbă și mai mult prin faptă, știind că la noi, într-o țară unde „cultura“ e stăpânită de guralivi sterili și puși pe chiverniseală, esențial este ce rămâne și nu ce se spune.

Asemenea episoade se regăsesc, în reflex întrucâtva palid, în această carte însă am socotit că este și atât cât am spus „cu asupra de măsură“ față de cât ar fi trebuit. De fapt, ceea ce era de spus era mult mai mult. Căci între *susținerile de autor* despre care vorbesc rar (și numai prin realitatea lor obiectivă am fost nevoit să le introduc aici) ar mai face parte și „încheierile de cărți“ din colecția „Primul Cuvânt“ pe care am hotărât să o îngrijesc începând cu toamna lui 2007. În cuprinsul ei intră cea mai necăjită categorie posibilă dintre cei ce întrebuițează cuvântul spre a se exprima vorbind universului câteodată fără să fie auziți: **scriitorul fără carte apărută**. Pe mulți dintre aceștia îi cunosc și pe unii îi prețuiesc în grad înalt iar gândul că nu pot face decât foarte puțin pentru a le răspândi scrisa în zone mai întinse (și în cercuri ceva mai largi decât binevoitorii care, ca mine și ca alții, sunt atenți la cele ce se petrec în jur) m-a întristat de multe ori și mi-a creat un sentiment al zădărnicii ce trebuia înlăturat. Pentru aceștia am făcut ce mi-a stat în puteri alegând din creațiile cunoscute ceea ce am crezut că are înțaietate mai cu seamă atunci când autorul nu mai era tânăr și în destule cazuri nici nu mai nădăjduia că își va putea ține vreodată o carte proprie în mâini. În cele mai multe cazuri, am ales materialul potrivit și l-am îngrijit ca să se prezinte cum am socotit că ar fi mai bine, l-am diortosit și i-am întărit valoarea punând și eu câte un „cuvânt“ care, greu sau ușor, nădăjduiesc să se țină minte. De greșit în alegere nu am greșit; și astăzi, privind înapoi, la cei câțiva **debutanți de merit** al căror „prim cuvânt“ s-a rostit cu un mic ajutor neașteptat, încerc un sentiment de mulțumire care poate că e și mai mare dacă aș ști că și ei l-au încercat la vremea potrivită.

De oprit nu m-am oprit, însă, la aceste întăriri, străduindu-mă să nu resping pe nimeni care, având valoare, mi-ar fi cerut o vorbă bună de orice fel. Culegând din cele scrise în marginea cărților ce vor exista – și unele, chiar există acum – am mai adăugat aici încă vreo câteva însemnări ce privesc autori pentru a căror bibliografie am făcut mai puțin, contribuind numai cu câte un „cuvânt de deschidere a cărții“ la o apariție nouă de a cărui soartă m-am legat și eu; sunt „prefete“ alcătuite fiindcă scriitorul a dorit să le întocmesc.

Dar nici acestea nu le-am scris fără un motiv. În cele mai multe dintre cazuri, acestea sunt dedicate unor lucrări aparținând unor autori prea puțin prețuiți sau încă aflați la începuturi și astfel am voit să arăt că rămân și astăzi (și așa voi rămânea și mâine) dedicat ideii de a le fi aproape mai ales celor ce merită gând bun și prețuire însă nu se bucură decât de uitare, dispreț sau eliminare nemernică. Bineînțeles că nu toți intră în această **categorie a penumbrei** unde numărul celor incluși impresionează și irită mai cu seamă când se compară cu puținătatea castei mandarinilor clipei; dar însăși sublinierea unor însușiri de preț sau a unor teme ce trebuie examinate mai cu temei mi s-a părut a fi de folos. De aceea, atunci când nu am scris strict despre o carte sau despre un autor (și când, pornind de la speță, am dezvoltat către un cadru general, atât tematic cât și doctrinar), nu am evitat judecata de valoare (care se subînțelege cu ușurință) însă am socotit că mai importantă ar fi privirea către categorie și examinarea în sfera ideilor generale, știind că speța e vremelnică pe Pământ însă ideea vehiculată persistă și adesea depășește timpul scurt și viața individuală, trecând în **cicluri de cultură ce ne supraviețuiesc**. Unii s-au gândit, poate, că această soluție nu-i cea mai indicată și, gândind că trebuia făcut mai mult pentru a le înălța soclu de statuie și chiar statuia însăși (dar ignorând că nu acesta era rostul scrisului meu), vor fi considerat că am lucrat rău și grăbit și că nu am fost capabil să le lustruiesc numele ca să se vadă mai bine și mai departe. Asemenea reproșuri sunt posibile (deși nu le-am primit decât prin sugestie venită cu fereală, muțenie și retractilitate) însă nu sunt decât un indiciu de psihologie accentuată asupra căreia nici nu trebuie întârziat prea mult.

Și în materie de literatură, ca și în altele, am fost și sunt un om liber căci tot ce fac nu fac din obligație sau scop ocult, din calcul mărunț sau din vanități nedecarate și nici nu are vreun rost să țin seama de răutățile prea adesea necuviincioase, de ingratitudinea oamenilor de nimic sau de bănuielile celor ce mă judecă întrebuițând măsurile lor morale; am ales să fiu așa cum sunt și chiar dacă greșesc, pașii mei sufletești sunt neîndemnați decât de năzuința de a face ceea ce cred că e de făcut. Căci, până la urmă, datoria vieții noastre o măsoară numai Judecătorul tuturor celor văzute și nevăzute și nicidecum „omul, fiară bătrână“.

ARTUR SILVESTRI

*2 Octombrie 2008, Sf. Sfințit Mucenic Ciprian,
Sfânta Muceniță Justina, Cuviosul Teofil*

„LAUDA JERTFEI FĂRĂ NUME“

Prefață la vol. „Cuvinte pentru urmași“, vol. II,
Ed. Carpathia Press

Când, acum mai bine de un an și jumătate, mă gândisem că o adunare de învățături cu aspect de concluzie de viață ar sluji celor ce sunt și mai ales celor ce vor veni după noi, nu mi-am închipuit că, la o anumită vreme, se va putea adăuga ceva consistent la „depozitarul inițial“ și că va mai exista încă un episod din ceea ce năzuisem, totuși, să existe. Și, iată că, acum, după o vreme anumită, a dat Dumnezeu să nu rămână totul o simplă „începătură“ și să se adauge, la ceea ce era, încă o zidire oricât de mărunță.

Continuarea „Cuvintelor pentru Urmași“ se produce prin acest volum ce apare și el, ca și cel dintâi, atunci când i-a venit sorocul. Cei ce au făcut posibilă această carte nouă sunt **oamenii de pe la noi** care, din bună-voire, „gând bun“ și nazuința de a nu lăsa să se piardă niște concluzii ce cred că îi definesc, s-au îngăduit cu timpul ce li s-a dat și au așternut aici aceste șire care impresionează, întâi de toate, pentru că există. Ceea ce am adunat – atât cât s-a putut acum – tulbură și emoționează ca orice mai mare ori mai mărunță înfăptuire ce încearcă a se sustrage vremurilor și, puse toate „cap la cap“, par un fel de creație rapsodică de esența întocmirilor ce nu au nume. Dar acest simțământ nu se oprește numai la „cuvinte“ sau la „povețe“, ci merge și mai sus, acolo unde se află o fabulă cu înțelesuri mai înalte. Le observăm până și în ilustrațiile ce compun îmbrăcămintea acestei cărți care reproduc imagini ale „Locului“ românesc, semne de identitate culturală și enigme ale naturii; ele pot fi, și sunt chiar, operă de anonim.

La drept vorbind, această realitate este neîntâmplătoare și sensul ei l-am urmărit încă de pe când nici nu se închipuia că vom avea locul potrivit de a face astăzi ceea ce ni se îngăduie să facem. Rezultă, deci, că perspectiva întregului capabil să fructifice nu-i spontană ci voită și, mai mult ca sigur, e un accent programatic decurs din verificarea istoriei noastre de valori. Astfel încât a vedea pretutindeni pe omul ce încearcă a se defini prin șiruri de înaintași și prin urmașii posibili, preluând ceea ce îi este de folos și lăsând altora ceea ce socotește folositor, **este întocmai ceea ce ne poate da astăzi o nădejde și ne poate întări în ideea că nimic nu este încă pierdut definitiv și, așa cum avem un trecut, vom avea și un viitor.**

Atitudinea aceasta nu este încă atât de răspândită precum ar trebui și nici nu se apreciază câteodată. Sunt unii, care din reaua-voire ori din neînțelegerea născută de modul mărunț de înțelegere a lumii, ar fi voit să audă mai degrabă vocile mandarinilor clipei și ale acelei categorii ancilare ce ne fac zilele nelămurite prin stăruința lor în „ideologia neîncrederii”, care ne intoxică și nu duce nicăieri. Dar această opinie nu se poate nici măcar pune la socoteală. **Căci astăzi, ca și ieri, au însemnătate nu vorbitorii de profesie și cheltuitarii din banul săracului idealist ci, fără nici cea mai mică îndoială, cei care își dedică viața binelui colectiv, nu „stau” ci „fac” iar prin înfăptuirile lor, prea de multe ori disprețuite de o „intelligentsie” lacomă, hoasă și rea, țin pe umerii firavi, slabi și tremurători, întregul duh tainic al acestei țări ce nu va pieri.** Căci aceștia sunt mulți și nici nu mai are importanță dacă ei au nume ori nici nu li se mai știe „felul cum li se zice”. Pe aceștia, prea adeseori umiliți, obidiți și disprețuiți, trebuie să-i vedem mai cu precădere, deschizând ochii în lărgime și prețuind, cu emoția ce ne aduce simțământul Faptei Mari, jertfa lor cotidiană, „săracia” lor însușită, „castitatea” sufletească și „ascultarea” față de un Ceva ce le vine din vremurile fără nume și fără istorie, trăind, astfel, ca un fel de călugări laici ai unui ordin de „cavaleri ai țării”.

„Cuvintele” acestea sunt opera lor și declarația lor de existență în istorie. Tot ce am adunat aici, am adunat nu spre a evidenția „chipuri diferite” ci în ideea de a înfățișa o ipoteză de Om Român de peste tot și dintotdeauna. Căci esențialul în aceste șiruri de experiențe însușite și, uneori, traduse în povețe, învățături ori fabule, nu stă atât în experiența individuală, în concluziile proprii și în „lecția unei biografii” – care, având însemnătate, rămân fructul timpului imediat – cât mai degrabă în abstragerea din contingent și în privirea de sus și de la înălțimi ce lămuresc pe deplin înțelegerea formelor de relief și a proporțiilor ce definesc lumile văzute. De fapt, acolo unde astfel de „cuvinte” se rețin și se vor citi încă multă vreme de acum înainte, ele ating un fel de anonim de suflet colectiv și sunt tot atât de puțin definite istoricește precum este producția de folclor. Ca și pildele fără autor și fără de vârstă, acestea își află locul între alcătuirile ieșite de la sine din tainele fără istorie, precum pădurile de brazi.

29 August 2007, Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul

O CARTE „DE AFIRMAȚIE“ ȘI „DE MODEL“

Prefață la vol. „**Patriarhul Ardelean. Studii, eseuri și evocări despre Raoul Șorban**“, Ed. Intermundus, 2008

„**Patriarhul ardelean**“ este o carte ce nu s-a născut la întâmplare căci ea se include într-un program început mai demult și căruia i s-ar putea spune mai pe scurt, și formulat emblematic, „Pomenirea Părinților“. Locul lui Raoul Șorban în această evocare colectivă asemănătoare unei liturghii laice este cum nu se poate mai potrivit căci și el a fost, și va trebui socotit și mai stăruitor odată cu vremurile nedeslușite ce vor veni, un adevărat „Părinte al Patriei“.

Noi, însă, nu avem încă o conștiință suficient de vie a **existenței colective în timp** și dacă cumva am avut-o vreodată – fiind mai mult ca sigur că aceasta a existat – am pierdut-o ori s-a estompat mult până la formele de relativă nepăsare ce le întâlnim acum. Însăși istoria acestei culegeri de „evocări, analize și puncte de vedere“ o arată într-un fel ce trebuie descris sumar. De inițiat, am inițiat-o în vara lui 2006, de îndată ce „patriarhul istoriografiei de Reconquista“ s-a prăpădit pe neașteptate și a lăsat opera nu atât neîncheiată (căci mult din ceea ce a avut de spus a spus până la vârsta matu-salemică ce i s-a îngăduit) cât *lipsită de urmași, de „școală“ și de discipoli*. Ideea de a o constitui a venit de la Aurelia Lăpușan, o admirabilă „monografistă a Locului“ a cărei lucrare cunoaște valori înalte care, deși prea puțin apreciate după meritul ce nu se poate contesta, se vor observa odată cu trecerea vremii. Fiind o sugestie ce s-a potrivit ca sămânța în solul fertil și venită în clipa potrivită, ipoteza unei recapitulări s-a impus cu repeziciune iar momentul acțiunii a urmat de îndată. L-au intensificat, la proporții ce nu se bănuiau în primele schițe, mai multe episoade de **context local** tipic care, la drept vorbind, repetă matematic schemele fenomenal de răspândite la noi în medii intelectuale de factură incertă, de obicei iresponsabile în a folosi cuvântul dacă nu chiar necuviincioase prin gest bizar, atitudine ireverențioasă și criticism în clipa necuvenită. Nici nu se încheiaseră funeraliile și cuvântările curente de panegiric ce sunt expresia universală a reculegerii mâhnite, că se și găsiră specimene care să descrie „omul și opera“ cu un incredibil „instinct al maculării“ ce lucrează virulent, extins și sistematic căci odată apărută „imaginea negativă“ a o corecta cu timpul fără a-i crea o contragreutate imediată ar fi fost dificil, laborios și cu o eficacitate relativă.

Însă pe lângă obligația riposteii (de fapt – a corecției), mai era încă un argument ce a lucrat profund și a produs efect: „pomenirea” ca Instituție care dă, în ultimă analiză, coeziunea întocmirilor solide unde întotdeauna una „cei ce rămân” trebuie să se îngrijească nu doar de curățenia mormintelor „celor ce s-au dus” ci și de claritatea amintirii Faptei Mari, atunci când ea există. Și aici există.

Rezultă că „**Patriarhul ardelean**” trebuia să fie o carte de „reacție” dar, mai întâi de toate, **de afirmație și de model**. Materia ei nu a fost ușor să se adune: ea s-a format din „bucăți” și arată așa cum se prezintă astăzi, compusă din texte de lungimi diferite, cerute uneori cu insistența unor autori ce cunosc opera ori cunoscuseră și pe autor, și, până la urmă, are o conformație mulțumitoare căci am reușit să o fac să capete echilibru și să răspundă obiectivelor de moment. Proportia fiind aici esențială, am avut în vedere că era nevoie și de opinii necontestabile prin demonstrație și metodă dar, în același timp, apte să și creeze un îndemn la reflecție și la o vedere mai lămurită a situației stranii de la noi unde, în doctrina stăpânilor, nici măcar principiile incontinentele nu apar.

Acționând, deci, sub imperiul necesității, a trebuit să nu mai aștept examinările de natură estetică ale operei și, bineînțeles, portretul de personalitate creatoare care, totuși, vor trebui făcute în viitor, materia în sine având nu doar interes circumscris istoricește ci o însemnătate categorică prin inedit. De aceea lipsesc de aici atât descrierea uimitoarei înfățișări enciclopedice a creației lui Raoul Șorban, ce izbește la o cât de repede privire, cât și incredibilul amestec de finețe intelectuală, estetism baroc și inflexibilitate de istoriograf, întâlnit mai rar, în vremurile recente. Acolo unde acestea sunt amintite, analiza nu stăruiește fiindcă obiectivele acestei antologii erau abia în al doilea rând judecata de valoare în artistic și dife rențierea autorului în raport de epocă și contemporani.

Oricum s-ar înfățișa concluzia axiologică la examenul de mâine când probabil largimea de vedere va fi alta decât acum, aici impune **atitudinea de recucerire**, un gen de „ardelenism” compatibil cu obiectul căci Raoul Șorban a fost, așa cum i s-a și spus, „unul din ultimii cârtu rari ai Ardealului”. Formula uimește dar se susține căci indiferent dacă vor mai fi „știutori de carte multă”, erudiți și savanți prezenți și viitori, această **speță de „intelectual dedicat Locului”** se află tot mai greu la noi și va apărea cu tot mai puțină capacitate de a se regenera dacă nu se produc concentrări de idei puternice și instituții incontrollable ce pot afirma tradiția încă activă.

Noi, însă, trebuie să ne facem datoria până la sfârșit depășind oricâte piedici posibile și chiar dacă aceasta ne apare câteodată ca fiind acțiune zadarnică și fără efect. Urmările se vor vedea cu vre-

mea, prin mijloace care acum ne scapă (ori, mai bine zis, ne scapă întotdeauna în realitatea cu „orizont restrâns” unde ni s-a dat să trăim); acum esențial este să nu stăm cu mâinile în sân și să facem ceea ce este de făcut.

Indiferent cât de multe ecouri ori de efecte va cunoaște, această carte nu este nici „reprezentativă” și nici capitală dar va fi „un document de epocă” și un semnal. Mai mult nici nu cred că se putea realiza în condițiile date iar dacă lăsăm să se uite șiruri de teme, chipuri și „lucrări” ce binemerită, colbul timpului neiertător se va așterne peste tot ce ne definește mai clar și ireductibil în climatul de depravare irațională ce ne înconjoară azi; dar poate că nu și mâine.

Ianuarie 2008

„NOUA GEOGRAFIE LITERARĂ”

Prefață la vol. „**Mărturisirea de credință literară**”,
Scrisul ca religie la Români în preajma Anului 2000,
vol. II, Ed. Carpathia Press

Început în 2006, în primăvară, ciclul ce adună „mărturisiri de credință literară” ar fi trebuit să continue cu măcar încă un episod pe an, adunând astfel în timp scurt materialul unei *biblioteci de idei despre creație*, documente de adeziune morală și dovezi de perspective intelectuale care ar fi slujit în orice caz *radiografiei de epocă* preconizată. Însă deși eforturile mele nu au fost mărunte și stăruințele în a duce totul mai departe decât punctul inițial nu au lipsit, abia peste încă doi ani s-a mai putut încheia încă un volum care să aibă aspect demn și o anumită semnificație continutistică depășind simetriile formale (de *plan realizat pe hârtie*) care nu duc nu chiar la nimic dar nu lucrează cu efect vizibil și simțitor. Șocantă prin strania indiferență față de inițiative care însemnează eforturi, dedicație și cheltuială, atitudinea multor autori chemați să *depună mărturie* impune o deslușire sau măcar presupuneri spre a se înțelege mai bine lumea unde trăim. Întâia explicație ar consta în prea puțină răspândire a ideii și în mărginirea ei în cercuri închise sau prea puțin permeabile însă această ipoteză nu se poate lua în seamă cu seriozitate și o contestă însuși modul de lucru și organizarea întreprinsă urmărind chiar obiectivul contrar. Argumentele nu sunt puține. Cel dintâi volum a fost trimis sistematic nu doar în numeroase biblioteci românești de peste tot ci și către publicații de aici și din lume

și către autori care, prin control de instituții, pot forma opinie și da îndrumări. Ideea însăși a căpătat răspândire printr-un epistolier întreținut cu insistență și unde, alături de apel și clarificări de metodă desfășurate cu detalii ajunse la mărunțiș, stătea și rugămintea de a se vorbi și altora privitor la aceste teme și de a sprijini, cu doar neînsemnate străduințe, difuzarea în publicații profilate în domeniul literar. Și, cu toate acestea, reacțiile par să fi fost minore. Cei care au ajuns să afle despre un asemenea plan citind în alte părți decât în corespondența mea și în publicațiile ce le editez reprezintă un procent infim iar în biblioteci, deși cartea e citită de amatori, *scriitorimea* nu a socotit util să se documenteze în materia „vieții literare” care depășește micul interes personal sau afacerile de coterie. Dar, în fond, aici nu apar noutăți considerabile câtă vreme *absența curiozității epistemice minimale* este, la noi dar și în alte părți din lume, boala grea și realitate frecventă. Lipsesc sensul timpului reparator, bănuiala judecăților ulterioare mai nuanțate decât învârtelile de episod imediat și, în ultimă analiză, conștiința posterității unde sita poate cerne altfel decât urmând spiritul de combinație mărunță care azi exemplifică o explozie de vanitate ce ștrangulează respirațiile naturale și creează iluzii de scară de valori fabricată după poruncaală.

Însă maladia, oricât de virulentă, nu a cuprins toate articulațiile posibile; fapt este că neajunsurile s-au dus (fiind util a le evoca încă o dată spre a ne lecuși de iluzii) și avem în fața ochilor acum un volum articulat convingător, care se va citi cu folos contribuind la alte participări viitoare care foarte probabil că vor exista. Imaginea întregului obținut mulțumește în condițiile date și confirmă concepția originară după care s-a călăuzit. Depozițiile sunt diferite atât în stil cât și în substanță sufletească, fiind posibil astfel a se vedea uimitor de multe căi de a vorbi despre mizele esențiale, de la „autobiografia seacă” și până la gândurile de un lirism elegiac însemnate în maniera fragmentului de jurnal de creație. Abia dacă lipsesc de aci poemele propriu-zise sau proza scurtă adusă ca exemplu de opera reprezentativă deși unii chiar au și socotit oportun să illustreze ceea ce nu trebuia să fie „creație” ci ogîndire și reflecție, deci **clipa de bilanț**, confundându-se „tabloul colectiv” cu „antologia”.

Imaginea rezultată are, deci, diversitate și o policromie previzibilă fiind, la drept vorbind, o colecție de sunete cu timbru felurit urcând în octave sau risipindu-se în *tremolo* pentru a cădea în câte un *largo* impresionant; dar, în același timp, cuprinde și o depunere de materie ireductibilă ce se înfățișează polimorf și asimetric, fără echilibru stabilit prin construcție deși întregul se susține armonios. Căci atâta vreme cât scopul perpetuu a fost **continuarea unei fresce în largire naturală posibilă până la nesfârșit**, a impune reguli

apriorice – și, de fapt, o schemă ideologică exterioară materiei adunate – era și nociv dar și inutil fiindcă, asemeni ierbiilor ieșite de sub asfalt, gândul eretic se sustrage „modelului unic” năzuind **a comunica maximum de diversitate prezența în nucleul ineputabil.**

Dar, la drept vorbind, așa cum s-a constituit în formă ce există acum ca un fapt definitiv, această culegere impune mai degrabă o imagine extinsă decât o listă de „club select” și exemplifică relieful de valori în modificare lentă și aproape imperceptibilă din perspectiva clipei unde stăpânesc cei ce au mai repede mișcare de mână, adaptabilitate și, în nu puține cazuri, răspuns ancilar ce ne arată slăbiciune de caracter și prea puține îndemnări în a se depăși momentul și dispozițiile contingentului ce restrâng inevitabil. Suntem, deci, într-o **nouă geografie literară** unde trebuie să încapă toate valorile, toate energiile și toate formele de relief actuale și posibile în viitor, când, prin mișcări ce nu se cunosc, toate pot să re-capete forme și înălțimi neprevăzute. Această formulă traduce însăși natura leza actului de a scrie și, până la urmă, **esența lui de creație ce fructifică straturi care sunt consubstanțiale cu „rîul” și „ramul”** arătând că omul nu-i decât o alcătuire între cele uimitor de multe lăsate pe Pământ de **Cel vechi de zile**. Căci după cum înșiruirile mai line sau mai abrupte – ori continue în alte locuri – de munți și șesuri, lunci și margini de mări, râuri și izvoare, dealuri și coline, podișuri cu păduri exemplifică frumusețea impresionantă a lumii văzute și uimi toarea ei străduință de a întreține diversitatea naturală, așa trebuie înțelese și înfăptuirile adunate în chiar scopul ilustrării părții noastre ireductibile ce decurge din natura miraculoasă. În legea ei, are nu doar dreptul la a exista tot ceea ce s-a constituit și trăiește ci și obligația de a vorbi fiecare după cum îi este felul și în limbile ce îi aparțin. Pe acestea am căutat să le aduc la un loc arătând, cu măcar atâtea câte au fost găsite, însemnătatea **minunii de a glăsui.**

Aici, ca și în multe alte documente ce nu ies din poruncile clipei trecătoare, va trebui văzut „dreptul la mărturisire” indiferent de cât se prețuiește o creație în regimul clipei nedefinite astăzi ori în nădejdele ce se pun în ziua de mâine. Căci **perspectiva întregului posibil** convoacă voci multe, acordându-le timbru, altitudine și cuprindere în înălțări și scăderi spre a le unifica în felul unei corale unde greutatea stă în **diversitatea uimitoare a fructelor fără număr**, unde se reflectă enigma impenetrabilă a Creației din orele dintâi.

24 Iunie 2008, Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul, Drăgaica

„OASTE A ȚĂRII“

Prefață la vol. „Semănătorii“. „Oaste a Țării“ și
model cultural: „Curierul de Vâlcea“
Ed. Intermundus, 2008

Povestea acestei cărți începe odată cu scrisoarea primită, pe la începutul acestui an, de la admirabilul scriitor Ioan Barbu, din Râmnicu Vâlcea, în același timp și făuritorul unui ziar cu o uimitoare longevitate despre a cărui pătrundere profundă aveam nu numai știre ci și confirmări verificate. El îmi comunică propunerea de a mi se atribui un premiu al acestei publicații care urma în curând să împlinească 18 ani de la apariție și se socotea că își sărbătorește „majoratul“, ocazia fiind subliniată, așa cum era de așteptat, printr-o reuniune în etape depășind caracterul protocolar inevitabil. Ideea în sine de a trage linie și de a privi înapoi spre a se consulta istoria consumată în ideea proiectului de viitor larg, mi se părea cu totul lăudabilă însă îmi apărea de neînțeles gândul de a-mi acorda o distincție care nu doar că nu mi se potrivea ca greutate nemeritată însă ieșea cu totul din modul meu de a înțelege lumea și atitudinile față de valori. De aceea i-am și răspuns corespondentului meu după un răgaz luat pentru reflecție (trebuitor și din cauza că, în același timp, aflasem despre o propunere de același fel, venită de la păr. Dorin Picioruș, admirabilul, și el, editor al platformei on-line „Teologie pentru azi“), expediind această epistolă încă nelămurită: *14 Ianuarie 2008, Cuviosii Părinți ucși în Sinai și Rait, Odovania Praznicului Botezului Domnului, Iubite Domnule Profesor Ioan Barbu, Știrea ce mi-ați dat privitor la atribuirea unui premiu al prestigiosului ziar ce ați fondat și conduceți cu pricepere și verticalitate, mă ia pe nepregătite căci, așa cum am și spus adeseori, tot ce fac nu fac pentru recunoaștere publică și pentru a obține notorietate, titluri ori chiverniseală mare ori mai mărunță. Sunt fapte ce se vor cântări candva; și atât. **În atâția ani nu am insistat să impun ci să propun idei, teme și soluții care, dacă se vor socoti potrivite, pot fi preluate uitând chiar de autor ori de locul de unde au venit; unele au și devenit „folclor“.***

În același timp, aș mai adăuga și împrejurarea că „premiul pentru publicistică“ în anul trecut nu mi se potrivește defel. Precum știți, nu apar în publicațiile dominante (și, abia rareori, la televiziuni) și nu fac parte dintre „abonații la crearea opiniei“ care sunt astăzi, la noi, atât de răspândiți fiindcă sunt de trebuință cuiva cu influență din armatele de pradă ce ne-au potopit. Cred că, de fapt, această distincție are ca motiv efortul arătat de ARP pentru ca, în numai

un an de zile, să devină cel mai important grup de presă culturală on-line în limba română și să creeze, administrând cu o stăruință greu de închipuit, 100 (o sută) de pagini web cu rost cultural românesc, între care sunt și 20 de periodice, unele cu apariție cotidiană. Aceasta poate fi, și cred că este, o faptă și se datorează celor ce au fost alături de noi cu sprijin divers, cât de mărunț să fi fost, însă cu bunăvoință și năzuința de a face mai bine tot ce se poate face astăzi în țara noastră tristă. Dacă acesta a fost argumentul unui premiu ce ați considerat potrivit pentru a atrage atenția asupra unor înfăptuiri, la o scară ce se va vedea cu timpul, atunci el nu mi se cuvine: acordați-l către **ARP – Asociația Română pentru Patrimoniu**, care bine-merită -ca atitudine și efecte – o prețuire publică; iar împrejurarea ca fiind fondator al acestei organizații – și, astăzi, alături de Dna Mariana Brăescu, un sprijinitor dedicat în cele ale vieții curente – mi-ar crea un adevărat sentiment de recunoștință, arătându-mi și mie că nu am greșit și nu înaintez prin locuri ce nu duc nicăieri.

Căci, la drept vorbind, dacă e să fie „recunoaștere” și „ratificare”, ea trebuie să ajungă la toți cei, multe sute, poate chiar mii, de români de peste tot și de pe toate meridianele, care, la auzul unor cuvinte ce îi îndeamnă să se apropie și „să pună umărul” mulțumind Maicii Noastre România, nu stau cu mâinile în sân și aduc, fiecare după puteri, cât poate și cât știe fiecare. Eu am făcut prea puțin față de ceea ce mi-am propus și nu sunt mulțumit, trăgând însă nădejde să mă ajute Dumnezeu să mă fac și altele, atât cât mă va lăsa pe Pământ. Dar el, **românul treaz** care nu tace și nu stă imobilizat ca o vită la tăiere, așa cum șed prea mulți dintre contemporanii noștri, bine-merită pe deplin.

Dacă stăruieți în această atribuire de distincție, care în orice caz onorează fie și pentru că în indefinitele noastre vremuri cineva a privit în jur și a văzut, prețuind, v-aș ruga să o îndreptați către **ARP – Asociația Română pentru Patrimoniu**, care, de fapt, este ideea ce a strâns energii și a dat, poate, **un sens al nădejzii**. În acest caz, voi fi onorat să o primesc, ca părinte al acestei idei, din mâinile Voastre generoase. Cu doriri de tot binele și cu speranța că încă mulți ani veți face ceea ce aveți de făcut aici.

Ajungând, în scurt timp, la un acord convenabil în chiar modul ce îl propusesem, am pornit la momentul trebuitor către Râmnic, în zile de ianuarie friguroase și nedeslușite. Din goana trenului, priveam câmpurile întinse ca în palmă, impecabila puritate a zăpezilor așezate cuminiți și unificate cu orizonturile abia bănuite prin cețurile lăptoase și, în același timp, așezările omenești de o sărăcie medievală unde, la margini de sate, prea multe clădiri erau părăginite și pustii. Aceste

două lumi aflate în realități paralele – unde frumusețea naturii și a celor ce cresc de la sine după îndrumările organice coexistă cu incredibila ruină produsă de om, rasă asasină și prădătoare – îmi creau o imagine de paradox cosmologic ce reclamă opțiuni și, de bună seamă, reacție și atitudine. Atitudinea aveam să o întâlnesc curând, de fapt ca și reacția, înțelegând că destrămările determinate istoricește nu sunt nicidecum definitive și întărindu-mă în ideea că, indiferent dacă avem spaimă de golul recent dar relativ, cele ce trebuie făcute trebuiau făcute. Le făceau, fără zgomot susținut și lucrând după firea lor, și oamenii ce urma să îi întâlnesc. „Zilele Curierul de Vâlcea”, ziarul local cu cea mai mare pătrundere și notorietate dintre cele ce au rezistat în România, au confirmat în grad înalt acest sentiment de „răscoală tăcută a marginilor” pentru care Centrul dominator nu-i decât o realitate trecătoare ce trebuie pri vită ca un rău necesar și ca un adaos – prea de tot crescut – de pleava inutilă ce se va împrăștia când vin trombele de vânt ale vremurilor de re-așezare. Deși obositor, drumul a fost util și am avut ocazia să întâlnesc **un popor de creatori ai „locului”** în frunte cu Ioan Barbu, un venerabil jurnalist, proprietarul cotidianului, un scriitor admirabil, un activist cultural eminent.

Atât festivitatea principală, punctată cu rostirea unor opinii – cum se obișnuiește pretutindeni evidențiind o emoție colectivă specială și o prețuire care adeseori ne lipsește înlocuită fiind de una sălbatică – dar și cu vernisajul unei expoziții de artă dedicată aceluși bilanț de etapă istorică regională, urmate de o agapă frățească, au arătat multe opțiuni nediscutabile și au dat prilej unor schimburi de idei fructuoase.

Abia mai târziu, când am revenit acasă, mi-am dat seama că astfel de episoade nu trebuie lăsate să rămână numai în memoria afectivă ori în seama peliculei de film sau de aparat fotografic și că rostul lor ar deveni mai limpede dacă, din materialul brut, atât cât e necesar s-ar așeza într-o carte ce poate sluji și altora ca model și, prin însuși **timpul cărții tipărite**, ca instrument de răspândire a exemplului colectiv. Căci un exemplu colectiv există aici, fără nici o îndoială. Îi priveam pe „vâlcenii” mândri că Țara lor (una din nenumăratele „țări” **creștute de la sine** la noi) este, poate, o veche **țară a lupilor getici**, și îmi dădeam seama că această parte hotărâtă dintr-o „Oaste a Țării” -ce cuprinde **România ce își vede de ale ei** – poate fi un detaliu de frescă simbolică, un detaliu mic însă reflectând întregul minunat care există și nu va dispărea. Și atunci m-am gândit că a venit vremea să fac și eu un dar pentru această realitate de dincolo de vreme – tradus, în imediat, într-un **mic codice de gânduri despre model**. L-am scris de îndată lui Ioan Barbu

aceste cuvinte care azi nu mai sunt corespondență particulară ci fapt de istorie recentă și fragment de carte ce s-a născut: **Un dar pentru „Curierul de Vâlcea“**. Dragă și iubite domnule Ioan Barbu, scriu cu o mică întârziere pentru a mulțumi pentru zilele petrecute în atât de seninul mediu ce ați creat la Râmnicu Vâlcea; un „mediu“, de fapt un mic univers, care nu-i decât normalitatea însăși devenită astăzi, din păcate, excepție. Felul înțelept, delicat și dedicat cum înțelegeți să acționați, tactul și „vederea clară“, simțul legitimității sunt tot atâtea argumente ce se observă de îndată pentru toți cei ce știu și pot să observe și vă asigură locul meritat nu doar în gândul bun al oricui are bună-credință, ci și în memoria colectivă, unde veți rămâne întotdeauna ca un reper. Mi-a părut rău că nu am putut rămâne mai mult alături de Domnia Voastră, de Doamna distinsă ce vă însoțește cu participare însuflețită și necondiționată, și alături de toți cei care vă stăteau în preajmă, asociindu-se cu cel ce le este pe măsură; dar, mai mult ca sigur, ca altădată ne vom găsi un timp mai lung. Văzând toate acestea, și înțelegând semnificațiile lor, m-am gândit ca ar fi util să fac o cărticică unde să includ toate cuvântările rostite la ceremonia principală și să o public într-un interval scurt. O voi redacta eu și o voi plăti către tipografie, urmând să vă dăruiesc cea mai mare parte din tiraj pentru a o răspândi către cei ce nu au fost prezenți dar merită, și trebuie, să afle. Pentru aceasta, mi-ar trebui să primesc transcrierea reuniunii de premiere de la Teatrul Ariel (cu tot, și cuvântări și cele spuse de actorii ce au alcătuit comperajul, pentru a face, din tot, o poveste care se va citi cu pasiune), căreia să îi adăugam scrisorile primite de la cei ce au fost distinși, dar nu au putut ajunge „la fața locului“ (cazul lui Alex Cetățeanu, dar și al altora). Voi face o prefață și vom adăuga întreaga listă a manifestărilor. Zece, douăsprezece fotografii de copertă ar fi foarte utile (am să vă trimit, separat, o copertă de carte despre protopopul Pavel Boldea din Borlovenii Banatului, încheiată în aceste zile, acum sub tipar, care seamănă în concepție – și chiar și în obiective). Acesta va fi un dar al meu către un căuzaș a cărui faptă o prețuiesc și cu care am comunicat de la sine, așa cum comunică plantele de același fel. București, 20 Ianuarie 2008.

Și după patru luni de zile, abia atunci când am primit materialul brut de la deținător, cartea există deși poate că destul de târziu; dar nu prea târziu pentru a-și împlini rostul. Căci, la drept vorbind, rostul ei este de a se adăuga incredibilei lucrări colective de „semnătorii“ de peste tot care astăzi, la noi, ilustrează **răspunsul locului** în fața neo-fanariotilor dezlănțuiți.

20 Aprilie 2008, în Duminica Floriilor

UN SENS AL NĂDEJDII

Prefață la vol. „Înțeleptul din America“. **Alexandru Nemoianu – opera în analize și exegeze.**
Ed. Intermundus, 2008

Soarta operei lui Alexandru Nemoianu este tot atât de stranie ca și opera însăși. Și în acest caz, un complex de împrejurări potrivnice oprește privirea calmă și cuprinzătoare și amână în chip greu de înțeles atât valorificarea operei cât și percepția ei dacă nu chiar împiedică până și citirea însăși. Contribuie la aceasta, între altele, dificultățile în a fi clasificată ca gen și formulă. Scriitorul e socotit, prin simplificare stereotipă, când istoric, când prozator iar producțiile lui, fiind neobișnuite, nu par să atragă aprio ric sau intimidează. Dar nici tematica nu pare mai apropiată spiritului comun. „Istoria românilor-americiani“ (materie cu aspect specios și, în aparență, obiect de erudiție seacă și arhivistică), memorialistică „țărănismului“ afirmat violent în „Borloveni“ sau aceea i-revendicativă și elegiacă din „Puccini 4“ sunt tot ce poate fi mai rebarbativ în viziunea *intelectualului de atitudine creolă și a belferimii lucrând după tipar*. Și cum scriitorul viețuiește într-o reclusiune anahoretică în ținuturi îndepărtate și nu cultivă prieteșugul zgomotos și spiritul gregar, manifestându-se în manieră gravă, reflexivă și ticăită, incapabil nu a practica ci chiar a pricepe tocmeala, învoielile și scara de valori rezultată din troc, răspândirea prin lectură e restrânsă deși opera există cantitativ și, privity atent, ar trebui să impună. Și exegeza nu putea fi decât firavă până la un punct, conținând o vreme mai mult recenzii întâmplătoare și puține.

Această situație nici nu uimește în climatul de grotesc, peștriu și de ierarhii de valori clădite anapoda ce domnește la noi unde în tradiție ancilară se sărută până și papucii boierimii depravate de prin divane în vreme ce cărturarului reținut și gânditorului eretic – socotiți a nu avea greutate în imediatul chiverniselilor de neam-prost – le rămân disprețul și omisiunile voite sau nepăsătoare. Concluzia ce s-ar fi obținut până deunăzi, indicând că există opera dar lipsește penetrația nici nu ar fi avut importanță căci nu atât adulația contemporanilor dă valoarea ci stăruința ecoului în timp și puterea „scriselor“ de a înrâuri (fie și prin adagiul anonim și apoftegma devenită „folklor“) creând interogații periodice; acestea dacă nu ar ilustra cazul dramatic când, ignorată în vremea ei, opera ar îngădui abia probabile restituiri și nădejdi în descoperirea târzie. Cum însă la noi, unde metoda „îngropării de viu“ a celui inconform face furori și

ridicarea scării de valori se face cu exclusivism încă de azi (dacă nu chiar de ieri prin selecția aprioristică) încrederea în dreptatea posterității trebuie să fie mai redusă decât ne-ar întări-o vremurile neconulsive cum nu sunt cele ce le trăim. Rezultă că *ipoteza justițiară în forma ei metafizică* trebuie mai degrabă stimulată prin ajutor contemporan și contribuție fără iluzii însă cu simțământul viu al măsurilor echilibrate.

Cartea aceasta acoperă în fapt goluri anterioare deși fusese plănuită ca omagiu de vârstă rotundă într-un fel, totuși, diferit de obișnuitele „melanges” (incluzând evocări de personalitate, „fortuna” și studii în subiecte de tot felul. În locul lor s-au adunat câteva zeci de comentarii, eseuri și, puține doar, cronici și recenzii care, deși cântăresc – ca majoritate – suficient cât să impună, abia dacă deschid un dosar al receptării în felul unor pagini preliminare.

Căci depășind prejudecățile, cititorul începe a descoperi cu uimire că acolo unde pare a întâlni examinare de istoric este, de fapt, un gen rar de literatură sapiențială cultivând fără model explicit apologul, „cuvântul de învățătură” și „povață” precum în alte vremuri când nu literatura ci cer cetarea ziditoare constituia formula predilectă și cu efect și că autorul tinde nu spre dizertație de catedră ci – prin adagiu și apoteogmă – la „exemplar” și înțeleptire. Proza însăși nici măcar nu-i ficțiune propriu-zisă ci povești libere extrase din viață sau, mai bine zis, fulgurații de un fel memorialistic de o ingenuitate uimitoare și unde adeseori aripa angelică a poeziei bate rar, ritmic și impresionant precum în prea puține din creațiile de seamă care nici nu au gen, specie și asemănări. Literatura însăși, de fapt „creația” (căci aceste întocmiri sunt literatura dar situată în altă vârstă, poate coetane cu însemnările medievale de scriptoriu) e un fel de șir prelung și rapsodic de „eseuri” adică de „încercări” în sensul originar unde, dacă ar trebui să se cuprindă întreaga lor semnificație, chiar înțelesul mistic ar fi prezența de căpătâi. Dar și tematică se dovedește a fi altfel decât pare. Ceea ce, în cercetările despre „românul american”, dă sentimentul studiului de erudiție pe subiect impus (fiind, în fond, dovezi de spirit cărturăresc înzestrat și meticolos) se revelează deopotrivă ca reflecții asupra „modelului existențial românesc”, în fond un originism consubstanțial ce se poartă cu sine inerent peste incidentalul geografic și contextul îngăduitor sau ostil. „Țărănismul” însuși al *Borlovenilor* se adaugă acestui mister de conformație prin ecou de unități organice și, de oriunde am lua-o, se răsfrânge în impresionantele dovezi de *materie medulară* călinesciană întruchipate de „spiritul getic”, de sado venism și de *regresiune către arhaic*. Filosofia însăși este aici ieșită din realitățile necontingente și nu-i de mirare că în satul primordial, codificat de

ritualuri, hotare, obiceiuri și cutume enigmatice, sentimentul vieții în spiritul comunal, de „loc de origine” dezvoltat prin ținuturi, plasi și „țări”, triumfă ca legitimitate. Acesta este, la drept vorbind, și argumentul memorialisticii „bucureștene” din *Puccini 4 și împrejurimi* care nedumerește printr-un *bucureștenism* de cartiere tradiționale, de „mahalale” străvechi și de lume așezată în măsurile vieții la țară inevitabilă într-o federație de sate precum Bucureștii originari.

Perspectiva este pretutindeni „eretică” având, de fapt, o inactualitate ce se întâlnește cu greu la noi unde stereotipul impus constă în semidoctismul petulant, „urâțul” steril și o maladie a urii față de sine ce strică până și destule suflete tari. Însă aducând reacțiune și argument, aceasta trezește, impresionează pe căi nelămurite și stimulează.

Fiindcă, în ultimă analiză, această carte cuprinde un șir de revelații și desfășoară un sens al nădejzii care, la rândul ei, este regăsită cu uluire ca și cum spiritul colectiv se trezește dintr-un lung somn dogmatic în luminile pure, calme și aurorale.

25 Aprilie 2008, în Vinerea Mare

CELE DOUĂ VOCI

Postfață la volumul „**Celebratio. Ma Roumanie mysterieuse**” de *Angela Nache-Mamier*
Ed. Kogaion Editions, 2008

Despre opera Angelei Nache-Mamier (n. 1949, Brașov) se mai știau până de curând puține detalii și lipseau, oricum, consemnările critice curente căci la noi ținerea de minte în materie de valori este o atitudine rară înlocuită azi de oribilul „prezenteism” ce ne umbrește aproape iremediabil înțelegerea lumii și orientările axiologice solide. În termeni de dicționar elementar, aceasta ar fi descrisă în manieră simplificată drept o „*poetă și eseistă de expresie română și franceză, formată în România unde a studiat filologia și a participat la mișcarea literară din orașul natal, Brașov, mediu potrivit pentru a se afirma ca un factor de coagulare culturală și atitudine estetică. A publicat trei volume de poezie, două în limba română, amândouă la ed. Dacia din Cluj-Napoca: „Miraculum” (1982, îngrijit de Vasile Igna și prefațat de criticul literar Mircea Iorgulescu) și „Femina” (1985), cel de-al treilea afirmând o poetă originală în expresia franceză („Dolor”, 2007, Maisons d’editions Clapas, Franța).*

Stabilită în Franța încă din 1986, Angela Nache-Mamier profesează la Sète, într-un oraș unde urmele lui Paul Valery sunt încă prezente, și participă la viața literară a Mediteranei franceze, ca poet și eseist de valoare. Revenirea la literatură, după două decenii, a fost considerată în România un eveniment literar datorită în principal ținutei estetice a acestei creații, impresionantă prin libertatea intelectuală.“

Cele două **biografii literare** se întâlnesc astfel, la drept vorbind. Splendidul lirism de măsuri singuratice care, în anii '80, impusese în România vocea de un straniu ascetism sufletesc a Angelei Nache (prin poezia de sensibilități uluitoare de acute din „Miraculum“) și continuat prin „Femina“ (care ar fi putut să fie chiar un manifest de orientări estetice noi, căci poeta își atribuia inițiativa unui curent denumit „femelism“, totuși ne-exprimit până la capăt) se întrevede azi prin creația franceză recentă. Atitudinile anterioare se regăsesc aici în reformulări de viziuni noi, și mai largi, pe care, după o tăcere de aproape douăzeci de ani, poeta le înfățișează în volumele „Dolor“ și „Celebratio“ care însemnează revenirea la literatură a unui scriitor ce merită un loc definit în tabloul literaturii românești unde așezarea valorilor în proporțiile naturale se va face cândva și nu foarte târziu. Despre această creație s-a vorbit odinioară și se va mai vorbi și acum, fiindcă opera, chiar neimpunătoare prin cantitate, are greutatea marilor prezențe estetice ce nu afirmă doar „precursoratul“ ci construcția definită, diferențierea, unicatul. Poeta al cerui loc în literatura de origine este sigur, Angela Nache-Mamier rămâne să se afirme și în cea de-a doua ei existență literară, unde materia originilor năvalnice o diferențiază indiscutabil prin aerul de vietate liberă și un anumit **strat barbar**, insolit în Occidentul obosit de experiențe sterile și de entuziasm fanat.

Iunie 2008

IDEOLOGUL „NEAMULUI METAFIZIC“

Postfață la vol. „**Ruguri**“. **România sub asediu** de *Adrian Botez*. Ed. Carpathia Press, 2008

Literatura lui Adrian Botez, moldovean de Nord (n. 1955, la Gura Humorului) s-a făcut cunoscută târziu, apărând dintr-o dată în conformație matură, ca și Minerva din capul lui Jupiter, și constituind – și în această ordine – „un caz“. Opera este întinsă, diversă și consistentă căci autorul are nu ușurința de a scrie în manieră

torențială ci o continuă stare de trezie și se manifestă cu atitudine cam în orice clipă definitivă. Desfășurată în episoade de unde se deduce entuziasmul aproape antic în a comunica, aceasta s-a exprimat la început cu precădere în lirică, unde bibliografia este relativ vastă: *Jurnal din marea temniță interioară* (1998); *Rog inorog* (1998); *Povestea unui colecționar de audiențe* (2003); *Epopeea Atlantică* (2003); *Eu, barbarul* (2005); *Crezuri creștine – 70 de sonete cruciate*; *Van Gogh – perioada Borinage (tumorile artei)* (2005); *Nu mai ridicăți din umeri!* (2007). Însă dincolo de cantitate, poeziile nu au vârstă și sunt cu neputință a se descrie formule de stil ori categorisire curentă. Nimic aici nu-i „modern” după cum nici nu este „romantic” ori „clasicist” căci, ilustrând o atitudine devoționistă unde stările de mari intensități metafizice aduc sufletul în pragul abisului, poetul iese din timpul evoluțiilor exterioare care esteticește sunt doar convenție. Rezultă că o clasificare stilistică este și ea de nefăcut, afară numai de alăturări în asime triile condacului, ale irmoaselor și în poetica de împiedecări emotive cu tradiție la noi de la Dosoftei și până la Vasile Voiculescu și „Comornicul” lui Sandu Tudor. Muzicalitatea, deși subînțeleasă, nu-i aici nici *belcanto* și nici mecanism de simetrii perfecte în felul medieval, trubaduresc, ci denotă o muzică interioară, de cântec șoptit în maniera misticilor de Bizanț ori a cântăreților de tabără militară. Căci poetul are atitudine mai degrabă de prooroc, vituperând ori închipuind mari desfășurări învolburate pe pânze sufletești uneori memorabile.

Însă mai degrabă decât poet, Adrian Botez este un ideolog și, mai recent, un predicator profetic ce socotește că esențiale nu sunt „creația” în aspect laic și circumstanțial și că, indiferent de context, anumite teme și atitudini au precădere din optica unui „imperativ colectiv”. Felul lui de a îmbrățișa o responsabilitate morală ce depășește simpla condiție de „individ” este radical diferit de „individualismul” creator, unde aventura intelectuală se impune adeseori și este preferată. Evoluția se produce treptat însă în timp scurt și solid prin cantitate căci și sinopticul de cărți tinde să impună atât ca număr cât și din perspectiva acumulărilor temeinice. *Prigoniții cavaleri ai Mielului – despre poezia cultă aromânească* (2000); *Spirit și Logos, în poezia eminesciană – pentru o nouă hermeneutică, aplicată asupra textului eminescian* (2005); *Loja Iohanică Românească – ION Creangă, ION Luca Caragiale, IOAN Slavici – pentru o nouă hermeneutică, aplicată asupra textelor lui Ion Creangă, Ion Luca Caragiale și Ioan Slavici* (2006); *Cei Trei Magi ai prozei românești (Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Mircea Eliade) – și Epoca Mihaelică: pentru o nouă hermeneutică, aplicată asupra textelor lui Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu și Mircea Eliade* (2007) – acestea sunt

episoade într-o demonstrație ce privește noțiunea de „Neam Metafizic” aparținând doctrinarului și care va trebui dezvoltată cândva într-o formă sistematică fe rită de aluviunile nevoii de analiză de text clasic. O întrevedem, de altminteri, atât în „reconquista aromană” cât și în examinările de eminescologie, unde apar și cele dintâi semne clare de metodă proprie care este un derivat de hermeneutică având surse în existențialismul teologic și indicii de familie spi rituală în direcția lui Unamuno și Ortega y Gasset. Totuși, abia „*Loja Johannică*”, una dintre cele mai stranii exegeze din literatura română contemporană, dezvăluie nu atât metoda cât viziunea, aceasta fiind și contribuția ce l-a afirmat pe Adrian Botez în felul unui doctinar mai degrabă decât ale unui studios cu virtuozități analitice (totuși de originalități rarissime) arătând dimensiunile unei personalități ce parcă vorbește din viitor. Cercetarea este o „hermeneutică” sui-generis care, deși se situează în moștenirea lui Vasile Lovinescu, adaptează metoda cu originalitate, apropiindu-se în tangențial de Nichifor Crainic și de „trăirism”. Cutari dizertații guenoniste de aici îngăduie alăturări însă nu confirmă o descendență de observantă strictă și nici inițieri regulamentare ci doar lecturi de rost lămuritor. Căci autorul este un erudit cu înclinări de conduită profetică, mizând mai degrabă pe intuiție, „istorie sub-lunară” și „porunci incontingente” decât pe expunerea sistematică și demonstrația făcută mate matic. Kabbala, rozacrocienii, Kali-Yuga, „spenglerismul”, teosofia ottocentescă, alchimia, acestea sunt numai câteva domenii pe unde Adrian Botez a trecut cu exuberanță fără să se dedice hotărât nici unui hermetism altfel decât în felul unui reazem de argument util. Și privirea asupra literaturii este înrâurită de aceste perspective multiple. Opera, în ceea ce este „obiect”, e văzută ca un depozit inițiativ, o concluzie vehiculată în semne, un mesaj ocult și de aceea nu valoarea estetică ori locul în tabla de valori preocupă (deși se prezumă) ci descifrarea, deci revelația.

Dar abia de aci încolo se clarifică o anumită perspectivă de natură antropologică, întărind derivațiile extrase din zestrea surso-logică. Totul por nește, în fond, de la erorile de perspectivă ce despart Orient de Occident și, fiindcă prin acestea se înțeleg îndeobște Asia și Africa, ne așează pe noi (de fapt, „ortodoxia” și „isihasmul”) într-o geografie a ficțiunii ori, mai bine spus, ne exclud din istoriile universale de valori. Concluzia supără și este corectată. Dar cum? De vreme ce există „culturi exprimate” și culturi (Adrian Botez zice „spirite naționale”) „confuze”, iar noi fiind între cele puține ce au un „centru modelator”, rezultă că trecerea noastră cu vederea este greșită și reclamă corecții și adaosuri. Ele se fac în felul unei teorii pe care, oricât pare de curios, o regăsim în „spiritul getic” al lui G. Călinescu

și în „regresiunea către arhaic“ și care (tradusă pe limba lui Rene Guenon) ar fi *tradiția vârstei de aur*:

„De fapt, modelul GETO-DACIC s-a întrupat în Modelul Divin Românesc: MIORIȚA și EMINESCU, din punct de vedere spiritual, s-au contopit: Mo delul Divin al Cuvântului și cu cel al Hieroglifei. Când MIORIȚA tace, grăiește Hieroglifa-Eminescu – când tace Hieroglifa-Eminescu, simțim cum saltă în noi (Noi = elita spirituală a Neamului) expresia ritualului geto-dacic (condensat în MIO RIȚA). Elită spirituală înseamnă SPIRITE TREZE – elita spirituală nu trebuie să fie neapărat intelectuală. (...) Elita spirituală poate reforma temporalitatea: succesiunea uitării poate fi reorganizată în ritualul Eminesco-Centric, Spi ritualo-Centric. Orice gest și cuvânt al nostru poate fi «reglat», prin smerenie și anonimizare a noastră, în funcție de modelul cristico-eminescian – care face mai lesne de vizualizat spiritul-modelul pe care l-a subliniat, după ce l-a dublat, în eternitate: modelul DACIA – modelul sacru.

În felul acesta, este imperios necesar să se desființeze istoria literaturii române: să se desființeze treptele uitării – și să se vizualizeze cercurile concentrice ale Spiritului Național, în jurul Cercului-Revelație-Eminescu (...). Eminescu este acest Centru Interior-Golgotă, este vizualizarea în cuvinte simultane-vibrație cosmică demiurgică (căci acesta este darul GENIULUI, să re-creeze simultaneitatea de vibrație verticală, a cuvintelor orizontale, prin redarea forței interioare a Cuvântului: acest fenomen e perceput ca «forță de seducție» – de fapt, este forța de TRANSFIGURARE, întru divin, a Cuvântului) a Arhan ghelului-Spirit Național.

Și, de acum, de la Revelația-Eminescu, ierarhizarea aleatorie (istorică) va fi înlocuită de ierarhizarea spirituală (anistorică): nu anii contează (ca segmente aparent cumiști-evolutive), ci apropierea sau depărtarea, pe traiectorii circular concentrice, față de Modelul Divin-Revelație EMINESCU. Variații – raportați la MĂRELE INVARIANT“.

Acesta este „nucleul ireductibil“ iar dezvoltările doar îl confirmă atât în „Loja lohanică“ cât și, mai târziu, în „Cei trei magi“. Analiza, de fapt „exegeza“ în sensul post-hermetic, nu se poate rezuma ci doar reproduce dar schema doctrinară rămâne imodificabilă în convingerea că aici am avea o „geografie sacră“ unde, când se citește, se citește superficial ceea ce are sens mai adânc ce scapă examinării grăbite ori se ignoră. Și fiindcă „evoluția“ în sens rațional lipsește ci e doar o aparență de „eternă reînțoarcere“ la originarul ocult, rezultă că nu vom avea „etape“ ci „epoci“ – traducând ieșirea în vizibil a straturilor ce pre-există în forma unui soi de entelehii – denumite cu originalitate „iohanică“ și „mihaelică“ și care vor trebui odată examinate în detaliu și cu măsurile potrivite.

Însă autorul fiind un gânditor de înrâuriri ocultiste ce socotește că istoria, chiar dacă aparenta, nu-i decât documentul unor „căderi succesive” până la „epoca de fier” contemporană, acțiunea cu rost de îndreptare este de la sine înțeleasă și include manifestări cu extensiune, având efecte și mai mult ca sigur o dezvoltare în direcția atitudinilor colective. Acestea sunt expuse ca și cum ar fi „predici laice”, prorocirile mucenicești ori înfăptuirile de „prinț po pular” și au aspecte ce țin de regimul clipei și de „lucrarea” posibilă în anii recentți.

Revista „Contraatac”, *revistă de educație, cultură și literatură, pentru elevi și profesori – îndreptată împotriva prostului-gust, imposurii și agresiunii imoral-antiartistice*, deopotrivă o armă ofensivă și o carte de învățătură în epı soade, este creația lui Adrian Botez și unul din numeroasele argumente ale acțiunii sale intelectuale iar „Ruguri. România sub asediu” constituie pătrunderea ideologului în imediatul vremii tulburi și conține câteva din eseurile recente de analiză socială ce amintesc de radicalismul culturii românești interbelice de unde autorul își extrage atât directiva cât și miza morală. Însă ele nu pot fi înțelese în afara doctrinei pe care, la drept vorbind, o exemplifică pretutindeni într-o campanie ca de cruciat.

2008

„STĂLPIL CASEI”

Prefață la vol. **„Un «prinț popular». Protopopul colonel K.u.K. Pavel Boldea din Borlovenii Vechi”.**

Ed. Intermundus, 2008

Către sfârșitul toamnei trecute am primit din America, de la Alexandru Nemoianu, o scrisoare surprinzătoare nu atât prin emoția față de tema înfățișată (pe care o încearcă ori de câte ori evocă „locurile” și oamenii lor din Borloveni) ci prin ideea de a veni „acasă” în prag de iarnă, călătorind „peste mări și țări”. Era o noutate de program personal și am fost sigur că motivele sunt importante și meritau urmărite. Ceea ce îmi scrisese confirma această părere: „În 30 Noiembrie, la Borloveni, va avea loc o comemorare și recunoaștere publică a străbunicului meu matern, Colonelul Protopop K.u.K Pavel Boldea (1864-1920). (Informații despre el puteți afla în volumul meu „Borloveni”). În asta, eu văd mai ales afirmarea importanței „locului”, identității. Lucru de mare importanță, mai ales azi. Am să fac efortul să fiu acolo. Voi „rupe” o Săptămână și voi face

turul de forță al unui dublu zbor transatlantic într-o Săptămână. Cel care a pregătit toate detaliile este vrednicul Profesor Pavel Panduru din Prigor, care a fost onorat cu Premiul ARP (de care știu bine că s-a bucurat enorm). Am aflat că la Borloveni vor veni destul de mulți, din Almaj și împrejurimi. Mă bucur cu anume îngrijorare. Gândul drumului mă bucură dar îl voi face cu toată grija și seriozitatea. Sunt perfect conștient de greutățile lui Iarna.”

Era, deci, nu „ocazie” ci **moment solemn** când „părinții” erau evocați, pomeniți și așezați încă o dată în locul meritat nu doar prin efortul rudeniilor ci mai ales al „celor ce simt urmările” și le recunosc, adică al „oamenilor Locului”. De la aceștia, am mai primit după câteva zile și o chemare trimisă de reprezentatul lor care, fiind profesorul Pavel Panduru din Prigor, îmi era prea bine cunoscut și îl prețuiam. El îmi scria, între altele, aceste cuvinte: *Nădăjduind că ne vom putea bucura de prezența Dumneavoastră în mijlocul nostru pentru a consfinți importanța și necesitatea acestui eveniment în viața Țării Almăjului și a Banatului; vă așteptăm cu sufletul și trupul împodobit ca pentru sărbătoare cu nestematele ospitalității și omeneii caracteristice nouă, almăjenilor.*

Erau cuvinte ce arătau nu doar solemnitatea momentului ci mai cu seamă **modul ceremonial, gama bunei-cuviințe și reflexul sufletului delicat** ce definesc pe omul de „locuri vechi”, aparținătoare Tradiției și unui **timp paralel**. Și răspunsul meu s-a alcătuit în aceeași limbă de comunicare intensificate de alegerea cuvintelor și de așezările lor nimerite: *29 Noiembrie 2007, Sf. Mucenici Paramon, Filumen și Valerian • Dragă Domnule Pavel Panduru, anunțul privitor la comemorarea protopopului militar col. Pavel Boldea, unde mă și invitați, l-am primit prea târziu pentru a-i putea da curs astfel încât aș vrea să vă rog să mă iertați, căci voi lipsi. Însă esențial mi se pare că acest eveniment se produce mulțumită eforturilor ce ați făcut și, înainte de acestea, felului cum sunteți întocmit în respectul pentru cele ce au fost și pentru pomenirea a tot ceea ce conțea. Aceste atitudini le-am observat nu doar în cărțile, eroice și ele, ce ați scris ci și în acțiunile făcute cu bunăvoință și cu credință chiar dacă recunoștința, ori ținerea lor în minte, apar rareori și, câteodată, deloc. Ca și alții, știți că **nu ați făcut decât ceea ce trebuia și datoria a fost plătită; o datorie față de tot ce ne-a făcut posibil și ne-a adus în istorie**. Pomenirea de la Borloveni se adaugă numeroaselor fapte bune unde ați fost artizan; sunt locuri – și sunt niște chipuri – ce le cunosc bine din splendidele pagini ale lui Alexandru Nemoianu, ale cărui admirabile rememorari ar trebui incluse în mitologia acestui ținut și vor fi introduse cândva. O veți înfăptui și acum cu aceeași tulburătoare simplitate pe care numai gesturile mari o au și o păstrează indiferent de timpuri și de geografii.*

Trag nădejdea să puteți continua astfel mulți ani și urma faptelor ce ați îndeplinit – și veți mai face – să nu se ștergă. Punând una peste alta înștiințări și chemări, m-am gândit ce ar fi trebuit să fac, totuși, și eu deși nu aveam nici vremea trebuitoare și nici starea potrivită pentru un drum lung la vreme de iarnă. Cel mai la îndemână a fost să dăruiesc câteva sute de cărți îngrijite și editate în anii aceștia, al căror sens era întocmai cel ce urma să se evoce în Țara Alma-jului, în preajma „Casei Boldea“; le-am trimis cât am putut mai repede și m-am bucurat să ajungă acolo la timp și să fie puse în mâinile mulțimilor ce au populat locurile în acea zi. Căci, așa cum am aflat de îndată, au fost cu adevărat „mulțimi“ iar descrierea lor – rezultată din reportaje și fotografii – impresionează și ne dă un exemplu ce trebuie deslușit.

La drept vorbind, pentru acești poporeni ce au venit, de peste șapte sate, să pomenească pe unul dintre ei care le-a făcut „cinstea și modelul“, toți cei ce se includ în această categorie sunt un fel de „voievozi secreți“, un soi de căpetenii înnăscute și recunoscute, „înfăptuitori“ de proporții mari la proporțiile ținutului unde au apărut și care, de fapt, ilustrează însăși imaginea și întinderea „lumii care are importanță“. „Popi de țară“, primari sânguincioși, țărani luminați și harnici, înțelepți plugari, cărturari și monahi, „dăruitori“ și făcători de instituții, de drum, pod și sălașe de pe urma cărora ceva însemnat și memorabil rămâne și se evocă oricât ar fi omul de uitător și timpul de ștergător de urme – aceștia sunt „prinții populari“, embleme și exemple, „Stâlpii Casei“.

Un astfel de „stâlp al Casei“ a fost și protopopol Pavel Boldea, a cărui pomenire au făcut-o deopotrivă rudenii lui, cărturarii „Locului“ și mulțimi care au simțit că vrednic era de „veșnica lui pomenire“. Cărticica aceasta exemplifică, în fond, sensurile acestui fel de a reface înțelesurile simple ale lumii ori de câte ori acestea sunt necesare spre a avea un viitor; de aceea am și făcut-o, pentru a fi, la rândul ei, „model și exemplu“ pentru cei ce vor să le cunoască.

Octombrie 2007

O CARTE DESPRE „SUBSTANȚA VIE“

Postfață la vol. „**Iosif Coriolan Buracu**“

Îndemnările în *a se pomeni părinții* prin recapitulări de panteon local – așa cum încercasem să fac în culegerea „Un prinț popular“ publicată în iarna ce abia a trecut – nu au rămas fără ecou și mi-am

dat seama că nu vor fi lipsite de consecințe când , pe la mijlocul verii acesteia, am primit o veste de la profesorul Pavel Panduru care m-a tulburat dar, în același timp, m-a și întărit arătându-mi că nu greșisem în ceea ce propusesem mai demult. El îmi scria despre ideea – ce o avusese recent – de a reconstitui *o efigie alcătuită din bucăți*, urmând mai mult ca sigur exemplul primit la evocarea colectivă a „protopopului Pavel Boldea”. O idee care, așa cum am putut observa după scurtă vreme, nu rămăsese „intenție” ci devenise fapt. Acum obiectul *reconstituirii de model* era Iosif Coriolan Buracu, despre care aveam știri suficiente deopotrivă din scrieri ale lui Alexandru Nemoianu, din evocări făcute de Ion Marin Almăjan dar și din pagini ale revistei „Almăjana” unde *spiritul locului* este prezent mereu prin numeroasele lui înfățișări consumate în episod istoric. Curând, Pavel Panduru mi-a trimis, spre lectură, și culegerea proiectată care, la drept vorbind, cuprindea exact ceea ce e necesar.

Materialul cules era în sine impresionant prin cel puțin trei argumente ce se puteau observa de îndată: substanță vie, diversitate de tematici și concentrare în principii morale de la sine înțelese. „Substanța vie” era tradusă prin simțământul prezenței continue atât ca îndrumător inerent cât și prin conservarea hagiografică în folclorul ținutului , unde „faptele” lui Iosif Coriolan Buracu treceau drept exemple sociale și repere vehiculate oral. „Tematicile diverse” căpătau evidență prin chiar perspectivele venite de la nu puțini autori dedicați prin studiu nu doar „obiectului” ci și propriei definiții de natură etică în raport cu materia ce se evoca. În fine, o „concentrare de principii morale de la sine înțelese” era izbitoare prin uimitoarea *identificare a omului istoric cu totemul lui*. Dar, mai mult decât acestea, mai există aici un strat ce merită subliniat fiind destul de puțin vizibil în alte cazuri asemănătoare. Alții, poate, se scoboară în istoria locului prin investigație ocazională produsă în manieră comemorativă, seacă și „științifică” iar ceea ce rezultă nu-i decât comunicare de simpozion, articol de anuar sau studiu în scopul obținerii de titluri didactice. Aici, însă, totul este substanțial, „trăit” și activ fiindcă în „țările vechi” de la noi *modelul* se reproduce continuu și pentru a-l preface în factor de coeziune nu sunt trebuitoare momentele ceremoniale, ritualurile de re-amintire ori „pomenirea” simbolică; el trăiește în pecetea omului natural și îl confirmă ca atitudine universală. Aceasta e, de fapt, *enigma cărților populare recente*, de felul aceluia unde memoria răsună răspicat, clar și în sunetele de gong ale Timpului nostru nemăsurat.

Iunie 2008

„GLASUL INIMII“

Postfață la vol. „**Glasul inimii**“ de *Rodica Elena Lupu*,
Ed. Anamarol, 2007

Poetă, prozatoare, reporter și eseist, însă mai înainte de toate „făcător de cărți“, Rodica Elena Lupu încă nu și-a găsit locul potrivit într-o literatură care astăzi își organizează geografia de valori mai degrabă prin „poziție“ decât prin „creație“. Și aici, notorietatea de editor împiedică uneori examinarea fără determinări a creației care este merituosă și ar reclama o analiză în amănunt căci, având lărgime și o diversitate de poligraf ottocentesc, impresionează prin stăruință și aport cantitativ.

În ceea ce are mai cunoscut și i-a adus răspândire, Rodica Elena Lupu este mai ales prozator și, de fapt, romancier chiar dacă „reportajele eseistice“ anterioare i-ar fi îngăduit dezvoltări mai interesante dacă s-ar fi produs la timp. Dar proza propriu-zisă nu dezvoltă etnologicul deși o anumită înclinație către tradițional și clasic se observă de îndată și se orânduiește în măsuri verificate fiind, la drept vorbind, „inactuală“ la comparația cu o literatură a „veșnicului proiect“ și cu disoluția formelor ce încremenesc în ipoteza incongruentă. Principiile ei sunt, în fond, „vechi“ dar fără să dea semne de caducitate iar desfășurările, ce nu complică o materie sufletească mai degrabă romantică, se fac cu proporție și calcul, arătând că prozatoarea nu inventează manierist. Totul se învârtă în jurul unor noțiuni aproape necunoscute azi în experimentalismul nostru mărunț și adesea disgrățios, și din acest unghi nu mai e de mirare a se invoca „mâna destinului“ și „timpul ce judecă totul“, „miracolele“ și „umbrele din trecut“, reproducând o „eternă poveste“ tradusă episodic în romane diferite într-o bibliografie ce arată o relativă industriozitate.

Între acestea, „Glasul inimii“ este episodul de „roman bourgeois“, fiind mai degrabă o combinație – în proporții admisibile – de Hortensia Papadat Bengescu (deși fără feminismul fiziologic din „Concert din muzică de Bach“) și Mihail Sebastian din „Accidentul“ de unde se recunosc mediul și viziunea sentimentală fără complicații sociale inutile. Însă acestea nu sunt înrâuriri ci un aer de familie sufletească ori trăsături comune de penel ce se traduc într-un realism reprodus indiferent de epocă și unde lipsește „modernitatea“ criantă și declarativă. Abia dacă prin alăturările de episoade și din mulțimea de personaje ce defilează succint pe o scenă în modificare continuă s-ar mai putea întrevădea câte ceva din tehnicile recente deși impresia generică ar fi mai degrabă de „proceduri involuntare“. Prozatoarea

rămâne în cadrele clasice și ar fi lipsit de sens a o înțelege altfel decât e.

2007

SUFLETUL ETIC ȘI ROMANTIC

Postfață la volumul „**Liniștea începe niciodată**“
de *Adriana Vidroiu Stanca*

Cunoscută încă prea puțin față de cât ar merita lucrarea tenace din anii recentți, opera Adrianei Vidroiu Stanca începe abia acum să capete vizibilitate și să presimtă locul ce îl va căpăta în viitor dacă evoluția se va face în datele ce azi sunt previzibile și se pot dezvolta armonios. De altminteri, o cât de sumară înșiruire „bibliografică“ este elocventă și trebuie reținută: a încheiat mai multe volume de versuri și proză, apărute ori gata să apară, a fondat „Agrupacio romana por la cultura“ din Valencia și conduce revista *Nou Horizont*, scrie eseu și participă cu „opinie“ și „atitudine“ oriunde e nevoie de clarificări și îndrumări și nu se dă în lături de la nicio întovărășire în folos colectiv de unde câștigul adeseori lipsește însă efectul moral rămâne și devine exemplu. Acestea sunt opțiuni mai puțin obișnuite însă definesc un suflet etic ce îmbrățișează valori stabile și verificate.

Dar, la drept vorbind, expresia cea mai cunoscută a operei de până azi rămâne și în acest caz poezia, unde autoarea s-a exercitat cu stăruință. Poet de reflecție mai degrabă decât de instinct ori de emoție genuină, Adriana Vidroiu Stanca ilustrează un fel de neoromantism meditativ care a trecut prin experiența unei modernități de vers alb și de asimetrii argheziene fiind în afară de orice îndoială că spiritul tradiției este aici atât de viu încât însuși timpul creației pare inactual. „Eminescu, Bacovia și Goga“ sunt nu doar spirite tutelare ce se invocă uneori spre a se indica o linie de creație și o categorie de valori ce confirmă inevitabil, sunt în ultimă analiză sistemul solar constitutiv în afara căruia nu ar mai exista decât iluzie, rătăciri și cenușă.

Aceeași materie apare în eseu, deși aici bibliografia nu-i atât de consistentă căci în acest câmp producțiile apar cu o frecvență scăzută, creând impresia neadevărată că autoarea nu le ia în serios deși abia aceste „încercări“ cu manifestare sporadică confirmă modelul probabil de evoluție ce va trebui urmat. Originalitatea se observă numaidecât. Aici nu apar, precum la alții, „analize de cărți“ și „dizertații

academice despre idei“ și nici cugetările paradoxale în gust ușuratic care plac astăzi lumpen-intelectualității de pretutindeni ci idei trăite și concluzii cu conținut dramatic care, fiind expresia unei concepții despre lume, aparțin unui ideolog. Această opțiune este esențială căci și aici concepția (însă, de fapt, doctrina) susține opera și, dacă vremurile vor fi mai îngăduitoare, o vor face să cântărească greu.

Ianuarie 2008

UN LIRISM „HISPANIC“ GENUIN

Postfață la vol. „**Livada cu dragoste**“ de Nușa Ilisie,
Ed. Carpathia Press, 2007

*Impusă ca prozatoare și probabil că încă o vreme apreciată cu precădere prin creația în acest câmp, Nușa Ilisie s-a exprimat, totuși, cu mai multă largime decât ceea ce se cu noaște în mod curent. Romancierul social și nuvelistul de, încă, prea numeroase îndemnări ascund însă un poet de sensibilități neașteptate și de un **straniu hispanism genuin** ce nu s-a câștigat prin biografie, părând a fi o realitate de conformație sufletească pasională ce se întâlnește mai rar la noi, deși nu fără o anumită preistorie. Căci poezia Nușei Ilisie este a unui fel de Lorca feminin și cu mai multă directete cultivând **decla rația înflorată** deopotrivă cu un senzualism uimitor ce există nu doar acum ci și în lirismul mai vechi care, deci, dădea semne înainte de a se naște geograficește recent în mediul emoțiilor toride. Cele dintâi producțiuni indicau, de altminteri, o înclinație către un fel de sentimentalism rebel chiar dacă încă reți nut. Poeta minulescianiza cu virtuozitate deși în registru mai puțin cantabil presimțind aproape la tot pasul un fond gălgâitor ce traducea aceeași euforie a simțurilor precum la Maria Bănuș în „**Țara fetelor**“ ori din senzualismul de înfățișări muzicale ale Magdei Isanos fără a se deduce, cu toate acestea, nici cea mai mică înrâurire căci lirica exprimă nu bibliografie ci o pasio nalitate de ființă naturală ce nu are nevoie de modele. Regimul ei este instinctual și „modern“ prin simțurile primitive și nu prin voința de a se adapta, lipsind „sistemul“ și „creația“ în sens didactic dar eliberând senzațiile lipsite de aproape orice inhibiție care mai recent se manifestă cu o răspândire covârșitoare. Acestea, ca și modul liric în tonalități sălbatice precum natura, fac din această poezie un do cument sufletesc impresionant căruia tehnica și metoda lirică, dacă se vor însuși, nu-i vor*

aduce nici un spor ci doar o denaturare nepotri vită. Poeta va rămâne, esteticeste, în literatura română atâta vreme cât „nu va învăța poezie“ ci o va exprima „în felul nesăbuit“ ce aparține vieții de natură universală.

„SCURTE SONATE DE PIAN“

Postfață la vol. **„Călătorie în regatul cuvintelor.**

Cameleon“ de *Loredana A. Știrbu,*

Ed. Carpathia Press, 2007

Loredana A. Știrbu (n. 1970, Fălticeni) s-a afirmat nezgomoș, publicând în câteva reviste literare „pe hârtie“ și mai ales în revistele ARP, edițiile on-line (*Lucașăruș Românesc, Tânărul Scriitor, Ecoul*) unde s-a exprimat cu adevărat ca autor de litera tură. Membră în Asociația Scriitorilor de Nord-Vest din Satu Mare, ea este de asemenea și redactor al revistei literare on-line „*Tânărul Scriitor*“. *„Călătorie în Regatul Cuvintelor – Cameleon“* este debutul ei editorial care va fi urmat de un roman istoric și de o altă culegere de nuvele.

Uimitoare prin maturitate și putere în a se diferenția stilistic, proza Loredanei A. Știrbu aparține unui autor care va lăsa fără nici o îndoială o urmă în literatura română, indiferent dacă producțiile ulterioare se vor adăuga în același regim de valori. Astăzi încă, scriitoarea ne-a dat câteva nuvele de neuitat între care probabil cea mai însemnată este „Agatha“, un exemplu de proporție în felul cum se organizează materia și un document de stil precis și intensiv, rar între contemporanii ei care scriu mai degrabă torențial și neîngrijit, fetișizând cantitatea. Impun aici distincția sufletească, o noblețe de extracție clasică și înțelegerea superioară a vieții care, într-un anumit fel, amintesc de Marguerite Duras (din „*Moderato Cantabile*“) iar la noi de Bianca Balotă (cu „*Bal la regina Portugaliei*“).

Compozițiile acestea nu au nimic „modern“ în sens îngust căci nu stau sub apăsarea nici unei mode trecătoare și nu cultivă nici mizerabilismul de culori pestrițe ce aparține unui om decăzut și cu simțire slăbită de limitele de înțelegere. Ele sunt, însă, „noi“ prin aceea că nu repetă experiențe consumate și nu adoptă stil după caiet de modele. Prozatoarea nu calcă pe pământul bătătorit de prea mulți pași ce ilustrează de regulă lipsa de originalitate.

Însă prin ce interesează aceste mici întocmiri dacă nu, precum la alții, prin voință, adeseori stearpă, de a crea impresiune cu orice preț? Rostul lor constă în a descrie stări evanescente, tablouri

În culori puține și mai mult sugestie decât contururi, făcând, deci, o literatură de emoție nedeslușită unde aproape totul se citește în două coduri și chiar în mai multe. Conținutul, de altfel, nu se poate povesti fiindcă impresia de căpătâi nu stă în eveniment ci în senzaționalul nobil și sentimental, având mai de grabă o muzicalitate a simțului epic decât observație socială ori fotografie obținută prin alăturări de fapte ce ar reproduce viața haotică.

Nici timpul și spațiul, ori așezările de viață omenească nu sunt întrutotul definite, ceea ce înseamnă, oricât nu ar plăcea această încheiere, o sustragere dintr-un contingent care adeseori strică dacă este prea atent catagrafiat. Totul se petrece „undeva” și în vremi de „oricând”, adică într-o realitate ce este și, deopotrivă, nu este inteligibilă prin viziuni obișnuite. De aceea și epica propriu-zisă e puțină. În „Musafirul”, un profesor de limbi clasice e vizitat la oră târzie și pe o ploaie torențială, de un straniu necunoscut care îi admiră biblioteca și pleacă fără explicații; dimineața toate cărțile sunt cenușă. În „Agatha” (producția de căpătâi, un adevărat coup de maitre”) două femei ce se cunosc cuseră odinioară se reîntâlnesc spre a petrece câteva zile calme, în București. După scurt timp, una din ele se prăpădește. „Moriș ca” nu-i decât un șir de memorii în tema copilăriei pline de magie, „Arabesque” – o poveste de sentimentalități reținute și erotică prudentă. Și așa mai departe.

O simplitate izbitoare se observă numai deocamdată. Însă îndărătul acestor desfășurări stau altfel de realități ce abia dacă se întrevăd, presimțite de epicul ce se consumă mai întotdeauna prin sugestii. Și, totuși, muzicalitatea în compoziție se îmbină adesea admirabil cu o picturalitate de proceduri puține însă de o forță uimitoare. Aceasta privește mai cu seamă universul de obiecte vechi care poartă, la rândul lor, un aer de mister și conțin concentrate de povești reduse la nuclee impenetrabile. Lampa cu abajururi baroce, porțelanurile cu clinchet subtil, cotoarele de cărți rare, mobila desenată cu virtuozitate, acestea sunt nu obiecte ci semne, orânduind în fond o lume veche și inactuală.

Inactualitatea acestei literaturi este, la drept vorbind, semnul cel mai evident al valorii care răzbate din vacarmul zilei încețoșate.

Debutul Loredanei A. Știrbu va constitui un moment în proza românească recentă și chiar dacă autoarea va rămâne cu numai această mică adunare de scurte sonate de pian opera ei se va evoca și în viitor.

APOLOGETUL CONTEMPORAN AL TISMANEI

Postfață la vol. „**Neamul întemeietor al lui Băsărabă**”,
de Nicolae N. Tomoniu, Ed. Carpathia Press, 2008

Cunoscut prin câteva contribuții de o remarcabilă acribie ce ilustrează „monografismul local” recent, Nicolae N. Tomoniu – *apologetul contemporan al Tismanei* – și-a dezvoltat abilitățile în tema tici înrudite și chiar a îmbrățișat perspective mai largi care acum se observă cu mai multă putere și produc efect. Câteva cercetări despre istoria mănăstirească, însoțite de revelații de documente unele inedite și, mai multe, uitate prea de tot repede, ca și un studiu despre Sf. Nicodim de la Tismana care, deși venerat în câmp religios, nu interesează decât puțin și sumar pe istoricul literaturii și pe studiosii bizantinismului de la noi, se adaugă unei opere care s-a arătat sporadic și a căpătat vizibilitate mai multă abia de curând. O mică investigație recentă, cu aspect polemic dar, de fapt, o analiză de ideologie a culturii, confirmă însușirile cărturărești deși nu este importantă prin erudiție (care, fiind inerentă, nici nu trebuie menționată) ci mai degrabă prin atitudine și opțiuni.

Căci studii precum „*Neamul întemeietor al lui Băsărabă*” se scoboară, cu o cutezanță rară astăzi, în straturile obscure ale unui ideologism cu acțiune sistematică și nocivă unde sălășluiesc nu doar *agenți ai descurajării și ațâțători ai unei nefericite patologii a neîncrederii* ci și *ingineri ai falsificărilor* ce năzuiesc a impune viziunile lor uzurpatoare. Prin aceștia, nu doar tradiția și istoria verificabilă prin unități organice se încearcă a se schimonosi ci însuși faptul documentar atestabil, supus unui șir de contrafaceri cu scop definit. Desfășurările nu sunt întâmplătoare deși par simple opțiuni de studiu excesiv și de metodă greșită, însă de la „demitizările” unui Lucian Boia la „cumanismul” lui Neagu Djuvara este legătura între tăietorul de copaci din pădurea naturală și micuirinistul ce altoiește – pe trunchi vechi și sănătos – tulpini nepotrivite, baroce și grotești.

Reacția lui Nicolae N. Tomoniu este, de fapt, reacția clasei pozitive care, indiferent de epoci și de context, își găsește reazem în tradiția ireductibilă acolo unde *lumpen-intelectualitatea de viitură* nu poate pătrunde fiindu-i deopotrivă străină și in-inteligibilă. Aici răsună, în felul unui ecou ce ajunge – ca în veacul fanariot – pe plaiuri, în mănăstiri și în *cultura paralelă*, o direcție cu neputință de oprit

ce ne-a dat însăși substanța noastră medulară care afirmă ofensiv identitatea.

NATURALEȚEA UNUI ELEMENT DE FLORĂ SĂLBATICĂ

Postfață la vol. „**Tot ce era de spus...**“ de *Ana Moldovan*,
Ed. Carpathia Press, 2008

Puțin cunoscută din motivul unei reticențe obișnuite azi, când mulți din cei ce scriu se manifestă cu timiditate în fața mandarinilor clipei, creația Anei Moldovan (n. 1959) merită însă un tratament mai îngăduitor și chiar atitudini solidare ce încă nu sunt caracteristice vremii de azi. Căci deși producțiile sunt puține – fiindcă scrisul este rar și provenit din straturi aproape inaccesibile – „opera” există și arată o uimitoare unitate în stil și mitologii. Această omogenitate ar fi putut să fie efectul unei metode și, precum la alții, rezultatul unui calcul lucid care să orânduiască în etape distincte un material la rândul lui selecționat cu atenție, făcând astfel artă prin elaborație, construcție și „sistem”. Însă nimic din toate acestea în acest lirism bizar, memorabil câteodată prin stilul lui găfâit, unde gândurile se rostogolesc cu o repeziciune uneori insuportabilă ieșind cu o claritate genuină din adâncimi care abia de sunt înțelese de autoare și câteodată nici măcar nu sunt identificate. Este, deci, o literatură de o spontaneitate de dicteu, aparținând unei ființe ce scrie cu naturalețea unui element de floră sălbatică și care nici nu și-a impus „să facă literatură” fiindcă o asemenea opțiune ar fi prea puțin semnificativă decât este obiectivul dezvăluirilor sufletești, directe și esențiale care se includ de la sine în categoria depoziției șoptite și a gândului rostit în sonuri de elegie. Atâta câtă e aici, poezia nu-i propriu-zis involuntară ci mai degrabă lipsită de scop în ordinea estetică având valoare atât cât ilustrează mișcările sufletești declarate fără fereală, emoția ce o conține rezultând din sensibilitatea ingenuă și, până la urmă, din indiferența uimitoare în fața ideii de compoziție. În această ordine a „naivului” intră deopotrivă dezorganizarea superficială (care însă exemplifică convulsivitatea unui suflet năvalnic ce s-ar înfățișa „baroc” dacă ar lua în seamă categoriile de creație) dar și disprețul pentru convenție prin aceea că însăși punctuația de gen specific încalcă regulile, fiind o traducere simultană a felului de a simți.

„Poemele în proză“ ale Anei Moldovan, stranii, senzuale, de fapt fragmente dintr-un jurnal completat capricios, sunt o etapă din constituirea operei unei autoare care, cu cât va înainta în scrisul direct și emoțional, va putea ajunge la producții ce îi întăresc opera.

Septembrie 2008

„DENSUSIANISM“ ȘI „RECUCERIRE A MEMORIEI“

Postfață la vol. „**Basarabi, Legi Belagine și Kogaion**“, de
Maria Ciornei, Ed. Carpathia Press, 2008

Umbră grandioasă a „*Daciei Preistorice*“ a lui N. Densușianu plutește și pe deasupra studiilor stranii prin intuiție, lipsă de prejudecăți și cu un anumit vizionarism de inițiat pe care Maria Ciornei (n. 1942) le-a risipit cu dărnicie prin publicații astăzi mai greu de găsit sau le-a reținut numai pentru lectura unui cerc restrâns. Însă oricât ar fi fost răspândirea de firav susținută și acțiunea cărturărească – puțin pricepută de către contemporanii indiferenți, opera va trebui examinată cu atenție și numeroase dintre concluzii – propuse examenului ulterior, fiindcă este în afară de îndoială că vor exista câștiguri importante în materia evoluțiilor de conștiință colectivă.

Deși filolog prin formație – dar în felul organizat al școlii lingvistice românești de altădată unde încăpeau mai puține prejudecăți decât azi – Maria Ciornei și-a lărgit domeniile de studiu curent incluzând în sfera de documentație deopotrivă etnoistorie, folclorică și antropologie dar mai ales istorie fiindcă, de fapt, un anumit gen de **istoriografie de aspect profetic** o fascinează pe cercetătoare și îi dă un reazem mai greu de înțeles de către cei ce nu pun pasiune în acțiunea intelectuală ci doar participarea de slujbaș obișnuit. Cărturarul lucrează deci cu o stăruință de benedictin și de aceea cam tot ceea ce constituie concluzie validă îi vine pe o cale paralelă cu „știința oficială“ și, fără să fie în sens propriu analize de autodidact (fiindcă studiul se dovedește sistematic și tinde către completitudine), „studiile dacice“ îi sunt rodul **școlii eretice** unde atitudinea de catedră este inconformă și lucrează în alte date decât cele academice sau „oficializate“. O astfel de conformație intelectuală apare frecvent la un anumit tip de cărturar obligat, prin voința de a participa la **o re-examinare colectivă de teme înghețate ori falsificate voluntar**, să se extindă intelectualicește prin instrucție lărgită și să recurgă

la un gen de **enciclopedism de reacțiune** ce se întâlnește în epoci foarte diferite și nu își va consuma necesitatea de a se exprima nici atunci când sentimentul înlăturării imaginilor prefabricate va fi mai puțin azi.

Și opera, deși încă prea puțin cunoscută căci aparține unui studios de bibliotecă și fără știința întreținerii de imagine, se cuprinde în felurite domenii deși „dacologia” rămâne obiectivul predilect iar ceea ce ne-a dat autoarea în acest câmp ne-a dat într-o manieră adeseori memorabilă. Dar pe lângă acestea, mai multe contribuții în eminescologie sau, și mai clar, în **eseistica de direcție** ar merita valorificate măcar prin adunare de material divers astfel încât bibliografia creației să se prezinte mai impunător.

„Studiile dacice” sunt, totuși, lamura acestei acțiuni de erudit care a înaintat cu îndrăzneală pe un teren unde primejdia imaginației fără suport poate să clatine până și cele mai atrăgătoare și plauzibile încheieri. Spre a se orienta mai bine în această materie cu multe lacune, indistinctă prin dependența de un context de unde multe coduri lipsesc și – încă și mai mult – înghețată în prejudecăți ce au astăzi aspect de postulat, cercetătoarea și-a ales o metodă oarecum electică, și oricum insolită, constând din amestecuri pragmatice de lingvistică, sursologie, folclor etc. știind prea bine că însăși respingerea pseudo-axiomelor de granit oficializate prin convenție, reclamă examinări din perspective diferite ce se pot conjuga abia la un moment de sinteză.

Analizele au originalitate și se rețin. Deși la o privire superficială multe din subiecte apar când și când în felurite contribuții de dacologie, totuși îi este proprie Mariei Ciornei o înclinație evidentă către punctele nodale, de fapt către substanța medulară și ecoul ei prelung. „Legile bellagine” văzute în chip de factor de organizare juridică având stăruință până târziu și chiar dincolo de episoadele atestate ori presupuse; „Kogaionul” ca loc sacru dar în același timp ca un fel de izvor continuu de substanță ce agregă colectivitățile pe căi enigmatice și, până la urmă, un soi de școală secretă a inițiaților; „casta dominantă” apărută în istorie în forma „Basarabilor” („neam” dar și funcțiune) dar având vechime insondabilă și tradiție devenită cutumă sau schemă de orânduire socială – acestea apar aici, ca și la alții, însă depășesc simpla examinare parțială căci indică o concepție ce vizionează materialul de sus și subliniază scurgeri de vremuri și de fenomene conservate pe căi de coerență interioară.

Astfel de perspective și, în același timp, adeviziuni la un punct de vedere sustras culturii dominante aparțin unui „**densușianism**” prea puțin studiat care, atunci când se va putea scrie **istoria ideilor culturale** (dar fără prejudecăți și postulate de ideologism vulgar),

va căpăta contur și își va dovedi participarea uneori incredibil de adâncă în recucerirea memoriei autohtone. Acest curent lipsit de vizibilitate atunci când se examinează superficiile vieții noastre istorice recente are însă atât reprezentanți și dezvoltare cât și un program subînțeles care ar fi cu atât mai activ cu cât s-ar defini în manieră colectivă în jurul câtorva principii de căpătâi (care există). Însă acest deziderat aparține viitorului și mâinilor harnice care mai mult ca sigur că vor apărea.

*2 Octombrie 2008, Sf. Sfințit Mucenic Ciprian,
Sfânta Muceniță Justina, Cuviosul Teofil*

UN EXEGET AL „CERULUI DE VALORI“.

Postfață la volumul „**Convertirea prin literatură**” de
Octavian Dărmănescu, 2007

Cu oarecare vreme în urmă, să tot fie vreo doi ani și ceva, începusem să urmăresc cu interes, în „Argeșul Ortodox”, un fel de rubrică – din păcate nu chiar săptămânală – conținând însemnări despre cărți și scurte adnotări de teme diferite, alcătuite de Octavian Dărmănescu, ce aveau, însă, în comun atât stilul (elegant și visător) cât și atitudinea, echilibrată și „integratoare”.

Erau niște comentarii de o ținută ce sarea în ochi de îndată căci nu aveau nimic din compilația indigestă a scrierilor „popești” (stimabile în fond dar constituind esteticește un fel de neo-folclor confesional fără o semnificație mai înaltă) și nici din potrivirile sterile, obraznice și în limbaj abject ale unui gen de „intelocrat” contemporan ce nu poate arăta decât un ireductibil suflet de slugă cu gând josnic. Cam tot ce se așeza treptat, formând un jurnal de lecturi libere și ingenioase, definea un gânditor fără prejudecăți, al cărui creștinism era nu declarativ ci însușit și, la drept vorbind, consubstanțial.

Câteva din aceste contribuții înmulțite cu vremea s-au adunat acum într-un volum ce se cheamă – destul de neobișnuit – „Convertirea prin literatură”, al cărui titlu nu va plăcea minților încuiate care astăzi se închină noului totem stupid care este „democrația” golită completamente de sens și care stăpânește la noi cu furie. Însă oricâte obiecții de „prozelitism” i s-ar aduce (de fapt fără niciun alt motiv decât numai indiferența la despotismul noului „model unic”) Octavian Dărmănescu impune, întâi de toate, prin formula intelectuală. El este

un „cărturar de margine“ așa cum odinioară erau pandurii și grănicerii năsăudeni, trăind, deci, într-o realitate tradițională aproape paralelă cu „actualitatea“ care, în suprafețe, pare astăzi a fi mai degrabă o desfășurare de forțe ale destrămării și un program al amestecului de limbi și de civilizații îndrumat de „ideologia furnalului“ aplicată aiurea cu eșec răsunător.

Însemnătatea acestor comentarii nu vine, însă, numai din atitudine și din soliditatea punctului de vedere fiindcă autorul nu-i un ideolog sau un doctrinar ci un spirit inteligent și penetrant. Căci, de fapt, „Convertirea prin literatură“ conține o eseistică remarcabilă prin puterea de pătrundere, stil și prin capacitatea de a formula. Acestea sunt eseuri, adică „încercări“ și examinări în gama voit fragmentară care studiază cu delicii câte o temă sau un „moment“ din evoluția unui autor, selecția însăși arătând un spirit scotocitor format în alte vremuri și care nu se rușinează a citi în același timp pe Paul Claudel, Vasile Voiculescu, Radu Gyr, Francis Jammes, Ion Pillat, Lucian Blaga, Bernanos, Par Lagerkvist sau Mircea Eliade. Un anumit „viciu nepedepsit al lecturii“ se observă de îndată, ca și înclinația către „clasici“ de unde se împrumută nu doar stilul (clar însă, vorba lui G.Călinescu – pe care eseistul îl urmează în anumite perspective – „mușcat de idei“) ci și însăși noțiunea de „repere și modele“ ce ne îngăduie să călcăm pe teren sigur în orice investigație începută în materie de „nou“. Viziunea aparține unui soi de **organicism** cu accent exegetic, presupunând o înțelegere a culturii îndrumată de „fondul principal de opere și idei“ care nu doar că nu se neagă, fiind cerul imutabil, ci se și consultă periodic spre a se afla orientarea în lumea schimbătoare, așa cum navigatorii își iau poziția zilnică după stele, folosindu-se de astrolab.

Metoda însăși este interesantă și potrivită. Eseistul stăruie cu dreptate în ceea ce se cheamă „biografie interioară“, într-o manieră ce s-a introdus la noi cu efect eminent în ciclul de „eminesciene“ al lui George Munteanu, dar specificată noțional în critica franceză a jumătății de secol trecut. El distinge „etape“ și „momente“ care, fiind „clipe astrale“ în mișcările sufletești necunoscute, fac opera să se concentreze cu efect incalculabil în „potriviri“ ce creează „rețele de noduri“ a căror adunare definește întregul constituit.

Exegeză admirabilă, aplicată unei materii de valori sigure a cărei prezență spune totul în materie de doctrină culturală, eseistica lui Ovidiu Dărmănescu afirmă un nume ce se ține minte.

Februarie 2007

UN BREVIAR DE „AUTOHTONISM“

Postfață la volumul „**Privire sub Coroană.**
Preliminarii la o analiză a „noului jaf regal“
de *Gheorghe Constantin Nistoroiu*

Eseistica, de mare forță intelectuală, a lui Gh. C. Nistoroiu se întemeiază pe o erudiție ieșită din comun care însă nu-i o „cunoaștere de carte rădăcină“ ce conduce adeseori la sterilitate și la studii de tematică minoră ci, fiind știința însușită care lucrează la formula intelectuală, **produce un fel de „contribuție“ cu gen indefinit, deopotrivă filosofie a culturii și îndrumare cu aspect tradițional.** Cărturarul, căci un cărturar autentic este acest autor despre care abia mai recent a început să se știe mai mult, înaintează pe o direcție care altădată a fost ilustrată de „**autohtonismul profetic**“ al lui Hasdeu și N. Densușianu iar, mai încoace, de Constantin Noica, Paul Anghel și Petre Țuțea. Ceea ce îi lipsește încă lui Gh. C. Nistoroiu este „bibliografia operei“, adică opera manifestată prin titluri căci altfel, în constituția întregului impresionant de clar, ea există și se călăuzește după un ceas interior orânduit pe ciclurile lungi. Opera lui s-a alcătuit prin reflecție și „scris secret“ și cu rost de perfecționare interioară, de un călugărism mirean, și, întocmindu-se în penumbră precum în vremurile fanariote, păstrează ceva de **inactualitate de privire superioară care aparține „modelului eminescian“, unde „ce e val ca valul trece“.** Însă, cu toate acestea, câteva culegeri de eseuri documentează prin forma finită imensul șantier ce se află îndărătul titlurilor prea puține iar între acestea „Privire sub Coroană“ este cea mai reprezentativă. Aici s-au adunat deopotrivă știința de carte, atitudinea neșovăielnică și, la drept vorbind, un model interior de soluție autohtonistă ce reazemă întotdeauna analiza și face argumentele imbatabile. Căci, asemeni unui monah dintr-un ordin militar, autorul iese arareori din chilie însă atunci când o face procedările sunt nediscutabile, metoda arată exercitare prelungă iar încheierile nu se pot pune în discuție.

Aceste admirabile „preliminarii“ sunt, de fapt, un breviar care se așterne în rânduri paralele cu examinarea ce se face unui obiect definit (imbatabilă și aceasta, fără nicio îndoială) și de unde răsună pretutindeni ecourile ideologiei „clasei pozitive“ eminesciene, ale „statului țărănesc“ iorghist, ale „haretismului“ de iluminat ce se scoboară în popor și, în ultimă analiză, **întreaga doctrină a identității care ar fi putut să fie și decamdată nu a reușit să existe altfel decât în ipoteză.** Însă ideea însăși că aceasta nu a devenit piesă

de muzeu și lucrează direct și ofensiv poate fi un semn ce se va înțelege vreodată.

Martie 2007

O PROZĂ DE FILM RUSESC

Postfață la volumul **„Dreptul la singurătate“**
de *Angela Bîrsan*

Mai mult decât instrucția sistematică (conținând studii în filosofie și istorie și pregătire organizată în ceea ce se cheamă „relații publice“) a contribuit la constituirea prozei destul de târziu din „Dreptul la singurătate“ de Angela Bîrsan (n. 1962), cariera de *reporter de eveniment* și mediul neobișnuit unde soarta a adus-o căci autoarea este cunoscută mai ales ca un remarcabil corespondent de televiziune în Ținutul Secuiesc și o voce cu atitudine și timbru distinct în tematica de specific al regiunii. Aceste elemente de material istoric recent și de mediu social comunicat brutal, și uneori chiar naturalist, sunt, în romanul „Dreptul la singurătate“ (2008), ocazie propice și argument de lectură uneori pasionantă însă nu și reazem în ordinea valorii estetice, care derivă din alte izvoare decât *realismul reportericesc și fotografic* care aici, deși apare, nu este hotărâtor. Acesta însă există și pasionează fără nicio îndoială prin absența oricăror „comunicări în cod“ ce se practică în literatura de convenție care de obicei „transfigurează“ și nu-i fără sens a observa că evocarea Episcopului Ioan, a lui Petre Țuțea și a părintelui Galeriu, dialogul cu un „reje al asfaltului“ având astăzi notorietate în mediile de cancan sau mica nuvelă de vals nobil și sentimental ce însușește amintirea poetului George Țârnea nu-s întâmplătoare și se fac cu metodă și într-o manieră dezbrăcată de prejudecățile didactice. Rezultă că prozatoarea compune în chip genuin, călăuzindu-se nu după îndrumări de compoziție cu mecanism rigid ci ascultând de îndemnuri interioare care acestea au însemnătate și atârnă greu. Căci „Dreptul la singurătate“ este o alcătuire episodică și nesistematică, a cărei construcție se sustrage ordinii aritmetice și necesității caduce în a face demonstrație. De aceea romanul nici nu se poate povesti deși are carnație epică. Două femei mature (Măriuca, măritată, „bărbătoasă“ și voluntaristă, conducând mașina în manieră agresivă și înjurând birjărește o apariție de un pitoresc nebun – și Teodora, un alter ego al autoarei, singură, depresivă, indecisă) întreprind o călătorie intempestivă la mănăstiri din Moldova, ocazie

de a face scurte vizionări de mediu monahal, dizertații și digresiuni, reflecții și portrete (aceasta fiind partea cea mai durabilă din întregul roman). Urmează, introduse sporadic, însemnări de jurnal din „vremea revoluției” alături de note grifonate în fuga despre teme diverse (o călătorie în Israel, moartea lui Petre Țuțea), un eseu despre soarta românilor în mediu secuiesc ostil, o poveste de dragoste eșuată ce se desfășoară prin dialog în virtual etc. Câteva scene de petrecere fără excese în zile de sărbătoare și o dezvoltare finală ce confirmă frivolitatea unui bărbat ademenit de o prietenă lipsită de astâmpăr completează materia de suprafață a unui roman totuși suficient de imprezibil pentru a se citi cu o anumită curiozitate.

În a înfățișa aceste scene foarte diverse, prozatoarea a pus observație atentă și tăietură precisă, verbigeratie și oralitate care, alăturate unor întinse fragmente reflexive, creează un sentiment de complexitate care nu-i, totuși, un simplu derivat din epicul de mozaic căci, de fapt, „Dreptul la singurătate” impresionează prin discursiv și eterogen în felul unui cinematografism de film rusesc sentimental și dur unde feminitatea vulnerată și drama înăbușită a solitudinii devin nu temă literară ci realitate psihologică de neuitat. În fond, aceasta este o literatură clădită pe ideea de „jurnal” și pe depoziția lipsită de fereală, un ecou târziu de autenticism care, fiind conștient și nu adoptat, are însușirile creației adevărate.

Dar „însemnările de jurnal” ale Angelei Bîrsan, reformulate într-un roman remarcabil în felul lui, impun și prin năzuința de a comunica stări de spirit de „strat tradițional” care acestea creează, îndărătul pânzei epice în culori atrăgătoare, senzația de complex, creând la tot pasul *o perspectivă a distanței morale* ce se observă cu uimire într-un târziu. În fond, scriitoarea pare a-și aminti din nucleul genetic atitudinii, concluzii și îndrumări ce fac parte din pecetea care sunt anterioare omului trecător și îi supraviețuiesc; și acestea salvează, în ultimă analiză, un roman posibil pitoresc și îl așază în altă ordine de înțelesuri, mai înalte.

2008

UN EPOS MODERN

Postfață la volumul „**Vulturul Ilie**” de *Bucur Chiriac*

Poveștile despre „Vulturul Ilie”, încă prea puțin cunoscute în afara Buzăului dar intrate definitiv în mitologia orășenească și în folclorul unei colectivități urbane ce duce lipsă de legende recente, ar

merita adunate într-un volum care să cuprindă deopotrivă reflectarea lor în istoria orală ca și documentul de epocă, defel mărunț. Atunci abia se vor putea înțelege deopotrivă emoția în fața apariției miraculoase a păsării blânde și impunătoare ca și tristețea inenarabilă produsă de sfârșitul absurd care, în scara marilor reprezentări despre univers, pare a echivala cu *pierderea totemului* și cu disoluția sensurilor unei lumi ce și-a pierdut exponentul magic.

Dar până la monografia tematică, necesară și utilă totdeodată, avem povestea în versuri, istoria cântată, eposul reformulat cult în forma „Ultimul Zagan”, un fel de mică epopee cu subiect animalier, alcătuită de Bucur Chiriac, un rapsod de vremuri moderne care compune antic sau mai bine spus folcloric căci la noi folclorul ilustrează o ipoteză de vârstă antică și mentalitățile ei. Fiindcă, la drept vorbind, „Ultimul Zagan” este o impresionantă baladă tragică despre natura înțeleaptă, omul asasin și puterea memoriei care biruie asupra morții și dă un sens enigmatic care abia se intuiește dar impune prin forța lui simbolică și conținut emotiv. Încă o dată, istoria scrisă prin poezie o ia înaintea reconstituirii didactice și înflăcărează sufletul nostru însetat de suprasensibil, magie și învățăături.

2008

„FRUMUSEȚEA LUMII VĂZUTE”

Postfață la vol. „**Iluminări**” de *Alexandru Nemoianu*,
Ed. Carpathia Press, 2008

Odată cu micul ciclu de „jurnale” cuprinse în „*Treziri*” (2006) și „*Trepte*” (2007) ce se continuă cu „*Iluminări*” ce apare acum, opera lui Alexandru Nemoianu își adaugă încă o dimensiune care, deși prezentă anterior, era mai puțin vizibilă și, oricum, subliniată abia cu un vârf de creion subțire de către autorul mai degrabă preocupat de studii, eseuri și de „învățătură” pentru uz cărturăresc și creștin. Opțiunea pare a-și găsi un reazem în teorie căci nu altfel trebuie văzută continuarea probabilă în viitoare culegeri de „însemnări zilnice” ce sunt anunțate sub titlul, tot atât de bizantin, de „*Zorile*”. Dar, oricât de nouă sau, mai bine zis, de exprimată aici cu precădere, adeziunea era previzibilă și dezvoltă cu organicitate o creație ce își păstrează trăsăturile de izolare și de atemporalitate. Mai multe fragmente din „*Tărâmurii*”, din „*Întâmplări și Vise*” sau din „*Acum*” – unde amestecul de eseistică (dar de fapt „notă de lectură” în marginea

cărților „alese”) și biografie interpretată prin reflecția morală, anunțată creația recentă și, dacă ar fi cazul, ar și completa-o cu material precedent divers în forma unei antologii elocvente.

Preferința pentru jurnal (vorbind, însă, în felul curent care nu se confirmă întrutotul) însemnează de fapt o inovație în materie de specii literare căci, în fapt, ceea ce în suprafață ne apare ca „jurnal” ar fi în accepțiunea de aici un gen nou de reportaj care se și descrie succint: *„Mă gândesc că foarte curând va trebui pornit un nou gen literar-sociologic, reportajul intim, de suflet. În acest gen de reportaj ar trebui adunate informații privind reflectarea intimă a realităților socio-istorice și, de asemenea, date privind simțămintele, relația cu identitatea, cu strămoșii, cu neamul, sub și în Dumnezeu”*.

O astfel de schiță cu aspect izbitor programatic nu-i neobișnuită la un scriitor care își notează visele cu scrupulozitate, așa cum se observase ceva mai înainte în *„Întâmplări și Vise”* mai cu seamă (și de unde s-ar putea extrage oricând o stranie carte cu conținut oniric al cărei sens ar merita să îl clarifice autorul însuși cândva). Nici sugestia de natură ontologică nu lipsește, la drept vorbind. Viața însăși – în sensul ei cel mai larg – este văzută ca un fel de „continuum” unde mintea pătrunde numai intermitent și în clipe faste sau în stări anumite de prezență atinsă de „har”, în exercițiu mistic de meditație profundă sau prin îngăduiri ce iau forma unor revelații adeseori exprimate criptic și care trebuie descifrate. Deslușirea în scop de a cunoaște în adâncime ne indică o concepție despre realitatea înțeleasă mai degrabă metafizic și în forme extinse dincolo de cele văzute care, deși există, sunt doar reflex palid al unei realități ireductibile care, în ultimă analiză, nici nu se poate comunica. În marea și heteroclită desfășurare a evenimentului imediat, scriitorul se străduiește a identifica „semnele”, mesajele, comunicările, de fapt tot ceea ce vorbește încifrat și vine fără a se anunța, scoborând din „cele de sus”. Căci în aceste „tărâmurii” (o formulă în sine cu aspect metafizic), mesajele vin în forma semnelor și a unor scenarii ce trebuie lămurite fiind învelații examinate cu atenție și deduse pe calea intuitivă. Este „trezia” invocată frecvent de autor.

Categoriile de semne vehiculând înțelesuri nu sunt numeroase dar sunt neobișnuite și rareori în literatura română s-a mai întâlnit o scriere unde tot ce este „glas secret” al lumii imediate (sau al naturii necuvântătoare) să fi răsunat atât de constant și tulburător. Meteorologia se include între acestea și o culegere de fragmente despre vreme (în fapt – o **„meteorologie a clipei”**) ar merita făcută, de altminteri, și pentru splendidele observații înfiorate ce le-ar cuprinde (scurte urme simbolice unde se ascund sensuri grozave). Totuși, examinările ce urmăresc **„frumusețea lumii văzute”** (despre care

Alexandru Nemoianu a scris pagini memorabile) nu se încheie aici. Recenzia faptelor ce alcătuiesc istoria „vietăților mici” întâlnite din întâmplare sau așezate pe lângă casă face de asemenea nu doar deliciul ci și organizarea enigmatică a „jurnalului de evenimente în cod”, descrise pentru a căpăta sens. Este ceea ce scriitorul denuște „observarea”.

Dar „omul” – care ocupă aparent **material cantitativ** mult prin spectacolul carnavalesc desfășurat adesea cu penel goyesc – acesta ce greutate ar avea? Omul există ca temă de reflecție numai într-atât încât exemplifică îndemnări în vederea perfecționismului etic care rămâne deziderat fundamental căci privitye cu atenție aceste adnotări sunt deopotrivă exerciții de devoțiune, episoade de încercare, „chinuri” stimulate și de lecturile de pateric: „*O soluție pentru necazurile fiecărei zile* – spune Alexandru Nemoianu în „Treziri” – *stă în a citi zilnic o apoteogmă din Pateric și apoi în strădania de a înțelege conținutul și a-l aplica în cursul celor douăzeci și patru de ore. Aceasta înseamnă urmarea unui exemplu și deci, umilire, apoi înseamnă a da zilei sens și motivație existențială*”. Sunt propozițiuni eminente ce aparțin celui mai „bizantin” dintre scriitorii români de azi.

18 Iulie 2008, Sf. Mucenic Emilian de la Durostor,
Sf. Mucenici Iachint, Pavel și Valentina

EFECTUL „PAUL VAN OSTAIJEN”

Prefață la vol. „**Orfeul perpetuu. Trei eseuri de istorie apocrifă**”, Ed. Carpathia Press, 2008

În uriașul meu șantier de lucru, unde stau alături zeci de mii de fise, sute de cercetări începute și zeci de alte cărți scrise cu ani în urmă și încă inedite, am descoperit și un mic studiu cu o tematică stingheră care m-a făcut gânditor. Era un manuscris așternut pe foile îngălbenite ale unui caiet de dimensiuni mari („studentesc”, așa cum i se spunea în vremea aceea), intitulat școlastic „*Trei curente pre-avangardiste: Integralismul, Paroxismul, Simultaneismul*” și tratând despre câteva „programe” literare astăzi cu totul necunoscute, apărute în Franța începutului de secol XX. În primul moment mi-am închipuit că am în fața ochilor o lucrare oarecare redactată în timpul studiilor filologice pentru obligații curente de felul vreunui seminar de istoria literaturilor dar – străduindu-mă să-mi amintesc mai bine momentul concepției – mi-am amintit dintr-o dată că, deși veche,

cercetarea datează de ceva mai târziu, adică din toamna lui 1976. Sunt, deci, de atunci treizeci și doi de ani puși în paranteză.

Începând să citesc cu ideea de a-mi da seama dacă merită o soartă mai bună sau va rămâne simplă eboșă, am înțeles mai întâi rostul acestei cărți minore: era unul din numeroasele exerciții nu de stil ci de perspective noi, de fapt niște sondaje întreprinse, când și când, în straturi dintre cele mai felurite, de obicei din categoria „bizarului” sau chiar a inconvenabilului. În fond, un soi de „restituiri” sau, ca să fiu mai direct, de **„îndreptări de judecată de valoare”** din categoria celor ce mi se păreau obligatorii. Originea acestora stătea în lecturile sustrase oricărui dirijism – poate chiar dezorganizate – însă, în orice caz, manifestând o pasiune neobișnuită pentru ceea ce era prea puțin cunoscut sau ignorat, „uitat” sau eliminat din eroare sau, așa cum aveam să aflu cu vremea, din reaua-voință. De fapt, dacă nu aș fi avut în bibliotecă două din volumele antologiei, incredibil de bogate, alcătuită de G. Walch despre *„poetii francezi contemporani”*, nici nu ar fi fost de închipuit să fi reușit măcar o examinare elementară, așa cum a și fost cea făcută în doar câteva zile. Bineînțeles că lecturile inițiale erau mai vechi, de fapt din vremea liceului. Antologia, în mai multe volume, (*„Morceaux Choisis, Accompagnés De Notices Bio-Bibliographiques Et De Nombreux Autographes...”*), un fel de carte magistrală (în gustul Evului Mediu erudit) dintre cele ce nu mai se fac astăzi când însăși atitudinea jertfelnică de unde s-a întrupat este dispărută pentru vecie, era în sine o minune și, dincolo de modul de organizare, eminent, arăta ca și cum ar mai fi păstrat teancuri de documente ciudate dintr-o Atlantidă condamnată să fie uitată definitiv. O cumpărasem cred că prin 1970, de la un anticar din București, specializat în „carte franțuzească”, având magazinul în preajma Bisericii Kretzulescu; cred că unul dintre volume, cel dintâi găsit, mă costase 40 de lei, nu prea mult totuși, deși nici prea puțin. Era o carte de dimensiuni mici, un fel de „poche” primitiv, apărută la Editura Delagrave din Paris, prin 1906, și arăta splendid între copertile de piele în culoarea castanei. Răsfoind-o din curiozitate (în ciuda literei mărunte însă aleasă bine ca să fie frumoasă și „scriptică”) am băgat de seamă că între sutele de autori (salvați astfel de la o moarte absolută) nu se aflau decât prea puțini dintre cei al căror nume se vehicula în istoriile literare curente și chiar în cele mai cu faimă, având autoritatea academică și arătând concluzia oficială. Dar stăruiind în a citi despre mulțimea de poeți „dați la o parte”, am observat cu surprindere nenumărate creații interesante și, mai ales, idei și confruntări despre care încă de pe atunci nu se mai știa nimic. Fiind încă foarte tânăr, mi-am închipuit că explicația acestui fapt ar consta în ignoranța mea de

numai începător în studiul literaturii și că realitățile memoriei culturale ar fi altfel și că i-ar cuprinde pe toți cei ce avuseseră o cât de mărunță contribuție ce a cântărit ceva mai greu decât nimic. Dar peste o vreme s-a întâmplat să mai găsesc încă unul din volumele antologiei miraculoase unde alte șiruri de teme uitate stăteau parcă într-o dimensiune paralelă așteptând să fie redescoperite cândva, de cineva al cărui suflet să aibă mai multă ingenuitate decât conduită comună îndrumată de consensul valorilor canonice. O anumită stupefacție apăruse la vederea acestor realități ce contraziceau principiile declarate și cu vremea ea s-a întărit pas cu pas. Cred că era prin 1971 când într-o librărie cu cărți vechi de pe strada Academiei din București mi-a căzut în mână încă un volum straniu care s-a adăugat la bibliografia ereziei pe care o încercam fără să îmi dau seama. Era un fel de monografie despre un autor flamand, Paul Van Ostaijen, scrisă de Etienne Schoonhoven, prin 1951, în franțuzește, de fapt o cercetare însoțită și de o bogată antologie de texte (laolaltă și poeme și programe). Despre autor nu știam nimic iar despre „**expresionismul organic**” (teoria lui de căpătâi) nici nu auzisem măcar. Cartea am cumpărat-o imediat și, ajuns acasă, am citit-o până în seară cu o uimire în creștere. A doua zi, ajuns la Biblioteca Franceză de pe bulevardul Dacia, am verificat în câteva mari dicționare de autori (dar și de „literatură de avangardă”) dacă și cât se mai știa despre acest flamand a cărui operă mi se părea importantă și pe care începusem să-l și traduc în românește măcar ca exercițiu. Exceptând o singură mențiune de numai câteva rânduri, nicăieri nu am găsit nimic. Situația era cu atât mai neobișnuită cu cât scriitorul era un „avangardist” declarat și un ideolog cu idei prețioase care, dacă ar fi fost mai bine cunoscute, mai mult ca sigur ar fi adus lumini noi pe lângă cele aflate în circulație și lustruite veșnic prin uz și invocare transformată în act folcloric. Încercând să înțeleg paradoxul acestui caz mi-am dat seama cu tristețe că blestemul ce îl atinsese cu aripa lui întunecată era în sine un scandal. Se prăpădise de tânăr dar lăsase o adevărată operă al cărei lirism avea impresionante cadențe sufletești de o melodie elegiacă rarissimă; scrisese eseuri inteligente și insolite, aducând alte perspective decât cei evocați la tot pasul și priviți ca niște adevărați ierarhi ai avangardei; și ce se alesese de creația lui?

Anii au trecut însă amintirea acestei spețe nu mi-a dat pace, revenind periodic în amintire ca o parabolă pe care nu ar trebui să o uit. Cu timpul, înțelegând lumea unde trăim și ajungând să nu mai am niciun fel de iluzii, mi-a devenit limpede că indiferent cât de însemnată ar fi „lucrarea” și cât de articulată gândul ce a produs-o, există mecanisme de uzurpare a căror moară cu dinții dinainte calcuți

toacă mai cu seamă ceea ce e nevoie să toace. Acestea sunt victimele apriorice. Paul Van Ostaijen era flamand (deci „**european periferic**“) și nu aparținea „**centrului imaculat**“, era un susținător al „**organicității marginii**“ și își întocmise scrisorile într-o limbă socotită „minoră“ sau de prea restrânsă răspândire care, însă, nu îl făcea nici mai puțin profund și nici mai puțin „universal“ având în vedere că universalitatea nu ar trebui să fie propriu-zis difuziune. „Clasici ai avangardei“ (așadar „exemple“) deveniseră alții, fruct al propagărilor dirijate și al ierarhiilor de cabinet obscur.

Dar în aceste condiții ce ar mai rămânea din axioma istoriei literare ca istorie de valori? Rămâne principiul ce trebuie aplicat neconținut și fără niciun fel de prejudecăți fiindcă orice altă atitudine ar face nu doar ca opera proprie să cadă sub incidența deciziei mandarinilor uzurpatori ci, mai înainte de toate, ar micșora iremediabil uimitoarea complexitate a lumii noastre, a cărei frumusețe stă tocmai în diversitatea ce nu trebuie pierdută.

Cărticica publicată acum apare nu în primul rând din motivul importanței temei sau al concluziilor posibile științificește; ea ilustrează nevoia de recucerire a memoriei integrale și obligația de a fi aproape de opera umilă, eliminată sau ignorată, de fapt împotriva uzurpării.

*București, 17 Iulie 2008, Sf. Mare Muceniță Marina,
Sf. Ierarh Eufrație*

SUMAR

Prefață: „Flori“ multicolore sau „voci“ ce sună pe toate gamele	3
„Lauda jertfei fără nume“	6
O carte „de afirmație“ și „de model“	8
„Noua geografie literară“	10
„Oaste a țării“	13
Un sens al nădejdi	17
Cele două voci	19
Ideologul „neamului metafizic“	20
„Stâlpii casei“	24
O carte despre „substanța vie“	26
„Glasul inimii“	28
Sufletul etic și romantic	29
Un lirism „hispanic“ genuin	30
„Scurte sonate de pian“	31
Apologetul contemporan al Tismanei	33
Naturalețea unui element de floră sălbatică	34
„Densusianism“ și „recucerire a memoriei“	35
Un exeget al „cerului de valori“	37
Un breviar de „autohtonism“	39
O proză de film rusesc	40
Un epos modern	41
„Frumusețea lumii văzute“	42
Efectul „Paul Van Ostaijen“	44